

ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ

«ΚΑΝΑΛΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΧΩΡΟ.
ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΤΟΥ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΜΕ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ»

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ

ΔΕΔΕΜΑΔΗ ΚΑΝΕΛΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

ΝΑΝΟΥΣΗ ΔΗΜΗΤΡΑ

ΠΑΤΡΑ 1997

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	2386
----------------------	------

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτρια
και εισηγήτρια της Διπλωματικής Εργασίας
κυρία Νανούση Δήμητρα για την πολύτιμη
βοήθειά της.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
Αναγνώριση	
Περίληψη	1
1. Εισαγωγή	2
2. Δομή του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος	3
3. Όργανα του Τ.Ε.Ι. - Διάθροση - Τυπικό Οργανόγραμμα	4
4. Διδακτικό Έργο	6
5. Αποστολή του Τ.Ε.Ι.	6
6. Το θεωρητικό μοντέλο της επικοινωνίας	8
7. Μηχανισμός ανατροφοδότησης - Feedback	15
8. Προτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ζητήματα επικοινωνίας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με τον ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό χώρο.	19
9. Κανάλια Επικοινωνίας Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος με κοινωνικό και οικονομικό χώρο	22
10. Περιγραφή σχεδίου αξιολόγησης παρούσας κατάστασης	30
11. Επιλογή τύπου ερωτηματολογίου	31
12. Σύνταξη ερωτηματολογίου	33
13. Σύνταξη επιστολής προς τους αποφοίτους του τμήματος	35
14. Πορίσματα από το ερωτηματολόγιο	37
Α. Ο ρόλος της κατάρτισης από το Τ.Ε.Ι. στην εξεύραση εργασίας	

Β. Η σημασία της κατάρτισης που παρέχει το Τ.Ε.Ι. στην άσκηση της εργασίας	
Γ. Μαθήματα που χρειάζονται βελτίωση - εκσυγχρονισμό	
Δ. Μαθήματα που χρειάζεται να προστεθούν στο πρόγραμμα σπουδών	
Ε. Συμμετοχή πτυχιούχων σε προγράμματα ERASMUS και σε μεταπτυχιακές σπουδές	
ΣΤ. Σημασία και ρόλος της «πρακτικής άσκησης»	
Ζ. Προϋπηρεσία των πτυχιούχων του τμήματος	
Η. Επαγγελματική δραστηριότητα των πτυχιούχων	
15. Οι απαιτήσεις της αγοράς σήμερα	46
16. Συμπεράσματα	48
Παραρτήματα	55

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Φθάνοντας στο τέλος της σπουδαστικής μου πορείας, θέλησα η πτυχιακή μου εργασία να είναι ταυτόχρονα μια μικρή αξιολόγηση τόσο της δικής μου πορείας όσο και των συμφοιτητών μου, μέσα στον εκπαιδευτικό χώρο του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πατρών. Η εργασία αυτή προσπαθεί να διαπιστώσει την σημασία του πτυχίου που θα αποκτήσουμε στον ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό χώρο. Η σχέση όλων μας με το Τ.Ε.Ι. μετά την αποφοίτησή μας και την απόκτηση του πτυχίου μας καθώς και η επικοινωνία που θα υπάρχει μαζί του για θέματα επαγγελματικής αλλά και ακαδημαϊκής σταδιοδρομίας ήταν ένα θέμα που με απασχόλησε. Έτσι ήταν πρόκληση να ασχοληθώ στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας με αυτό το θέμα.

Σκοπός της εργασίας είναι η αναζήτηση α) των μορφών επικοινωνίας που διατηρεί το Τ.Ε.Ι. με τους «πελάτες» του σπουδαστές, πτυχιούχους, επιχειρήσεις, όπως επίσης τους φορείς και τα όργανα που διαθέτει για αυτό τον σκοπό καθώς και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους και β) εκείνων των δομών και μορφών επικοινωνίας που θα κριθούν από την μελέτη αποτελεσματικότερες για την θετική αλληλεπίδραση του Τ.Ε.Ι. με τον κοινωνικό και οικονομικό χώρο.

Σημαντική βοήθεια στην προσπάθεια απεικόνισης αυτής της σχέσης δόθηκε από ερωτηματολόγιο που απαντήθηκε από τους πτυχιούχους του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, που αποφοίτησαν τα έτη 1992-1993 και 1994.

1.Εισαγωγή

Η εργασία αυτή κατ' αρχήν παρουσιάζει το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (την αποστολή, την δομή τα όργανα και το διδακτικό του έργο). Στη συνέχεια αναφέρεται στην θεωρία της επικοινωνίας, και προσπαθεί να συνδέσει την ανάδραση (feedback), το σημαντικότερο ίσως μέρος της διαδικασίας της επικοινωνίας, με την υπάρχουσα δομή επικοινωνίας.

Αρχικά ζητήθηκαν πληροφορίες από αρμόδια όργανα του Τ.Ε.Ι Πατρών (Γενική Γραμματεία, Γραμματείες κ.λ.π.) για λειτουργούσες υπηρεσίες στο πλαίσιο του ιδρύματος, που να έχουν σχέση με την σύνδεση της κοινότητας του Τ.Ε.Ι. με τον κοινωνικό και οικονομικό χώρο. Ακόμα για την δομή επικοινωνίας που συνδέει τους πτυχιούχους των διαφόρων τμημάτων και το ίδρυμα προέλευσης.

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν προέκυψε ότι λειτουργεί πιλοτικά ένα Γραφείο Διασύνδεσης αλλά και Επιτροπές Πρακτικής Άσκησης ανά τμήμα, οι οποίες αποτελούν ένα άτυπο φορέα σύνδεσης του Τ.Ε.Ι. με τις παραγωγικές μονάδες. Ακόμα αναφέρθηκε ότι τα τελευταία χρόνια το Τ.Ε.Ι. ανέπτυξε δραστηριότητες π.χ. συνέδρια και ημερίδες, με σκοπό την επαφή και επικοινωνία του με τον ευρύτερο κοινωνικό -οικονομικό και παραγωγικό περιβάλλον. Αναφορά και ανάλυση του τρόπου λειτουργίας και του σκοπού των παραπάνω υπηρεσιών γίνεται στην συνέχεια της εργασίας.

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να τονισθεί ότι η ύπαρξη του Γραφείου Διασύνδεσης είναι άγνωστη μέχρι σήμερα στο μεγαλύτερο μέρος των σπουδαστών και πτυχιούχων όπως αυτό διαπιστώθηκε από τις απαντήσεις τους σε ερωτηματολόγιο που συμπλήρωσαν.

2. Δομή του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Βιβλιογραφία 1)

Βάση του Νόμου υπ' αριθμό 1404/1983 τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ανήκουν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και αυτοδιοικούνται. Η εποπτεία του κράτους ασκείται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Κάθε Τ.Ε.Ι. αποτελείται από δύο τουλάχιστον σχολές. Κάθε σχολή συγκροτείται από δύο τουλάχιστον τμήματα που αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες ειδικότητες. Είναι δυνατή η ίδρυση γενικών τμημάτων.

Το τμήμα διαφείται σε ομάδες μαθημάτων. Κάθε ομάδα μαθημάτων αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο επιστημονικό και τεχνολογικό πεδίο.

Τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού ή του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού εντάσσονται στην ομάδα μαθημάτων ή στο γενικό τμήμα της κύριας ειδικότητάς του.

Το Τ.Ε.Ι. στην λειτουργία του στηρίζεται από Διοικητικές Μονάδες (Τμήματα Γραφεία και Υπηρεσίες) όπως καθορίζονται από το άρθρο 6, παράγραφος 1 του Ν.1404/83 και αυτές είναι

- α.** Τμήμα διοικητικών υποθέσεων
- β.** Τμήμα οικονομικών υποθέσεων
- γ.** Τμήμα γραμματείας και διεκπεραίωσης
- δ.** Τμήμα εκδόσεων και βιβλιοθήκης
- ε.** Τμήμα πληροφοριών και δημοσίων σχέσεων
- στ.** Τεχνική υπηρεσία
- ζ.** Υγειονομική υπηρεσία
- η.** Υπηρεσία μηχανογράφησης και στατιστικής
- θ.** Γραμματείες σχολών

ι. Υπηρεσία εργοστασίου ή αγροκτήματος ή δασική ή κτηνοτροφική ή άλλη σχετική, ανάλογα με τα αντίστοιχα τμήματα που λειτουργούν στο συγκεκριμένο Τ.Ε.Ι.

3. Όργανα του Τ.Ε.Ι. - Διάρθρωση - Τυπικό Οργανόγραμμα (Βιβλιογραφία 1)

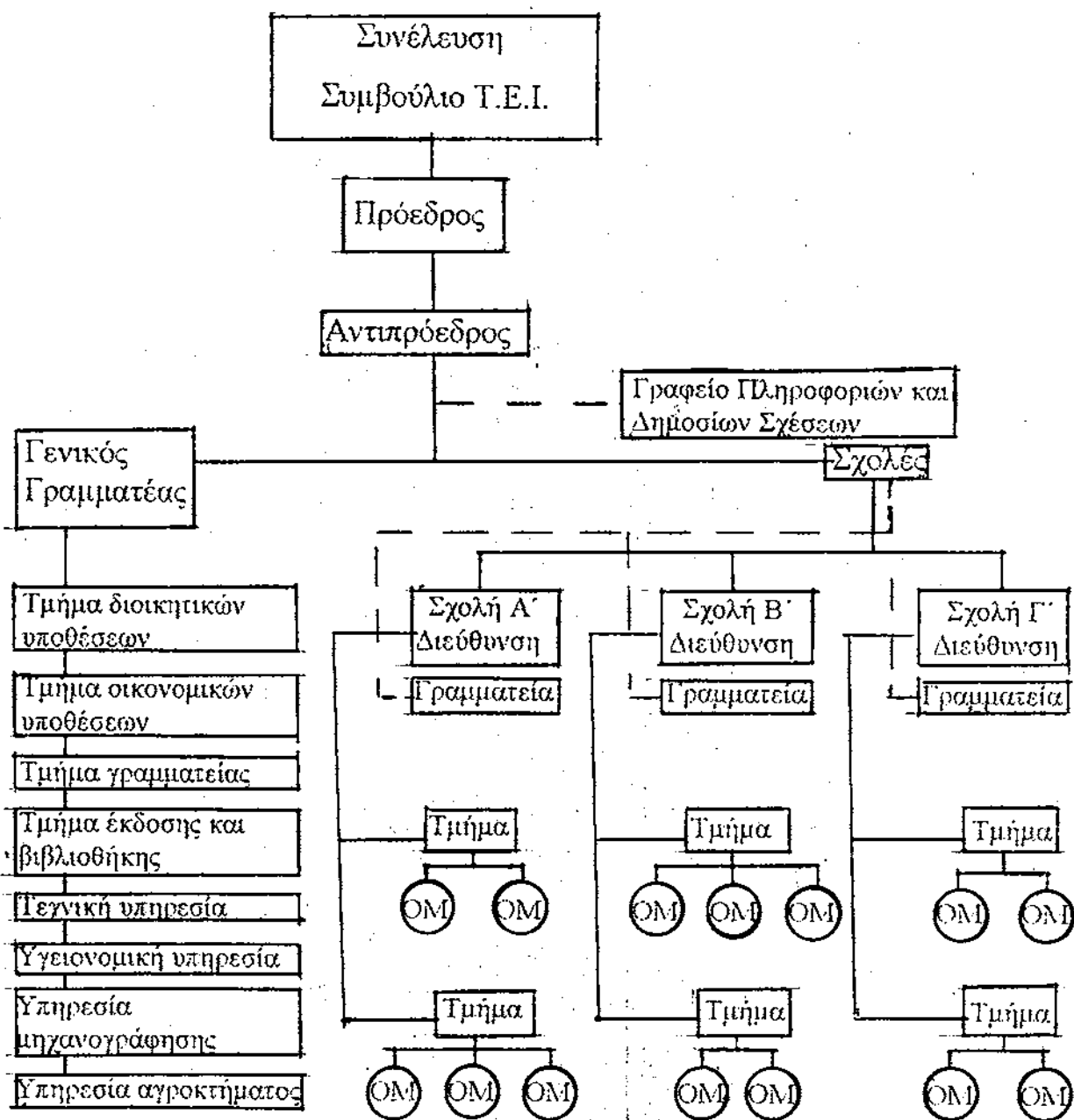
Τα όργανα του Τ.Ε.Ι. είναι τα εξής

1. Η συνέλευση, το συμβούλιο, ο πρόεδρος, και ο /οι αντιπρόεδρος /οι
2. Όργανα της σχολής είναι το συμβούλιο και ο διευθυντής
3. Όργανα του τμήματος είναι η Γενική Συνέλευση, το συμβούλιο και ο προϊστάμενος
4. Όργανα της ομάδας μαθημάτων είναι η Γενική Συνέλευση και ο υπεύθυνος της ομάδας μαθημάτων.

ΤΥΠΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

(Βιβλιογραφία 1)

4.Διδακτικό έργο (Βιβλιογραφία 1)

Το διδακτικό έργο κατανέμεται σε εξαμηνιαία μαθήματα και περιλαμβάνει *

α. θεωρητική διδασκαλία μαθημάτων

β. πρακτικές, φροντιστηριακές ή εργαστηριακές ασκήσεις ή ασκήσεις σε χώρους εργασίας που αποσκοπούν στην εμπέδωση και εφαρμογή της θεωρίας και την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων

γ. σεμινάρια, επισκέψεις σε παραγωγικές εγκαταστάσεις και άλλες ανάλογες δραστηριότητες

δ. πτυχιακές εργασίες και

ε. άσκηση στο επάγγελμα

5.Αποστολή του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Βιβλιογραφία 1)

Κύρια αποστολή του Τ.Ε.Ι. βάση του νόμου υπό αριθμό 1404/1983 είναι να

α. Παρέχει θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση, επαρκή για την εφαρμογή επιστημονικών ή άλλων γνώσεων και δεξιοτήτων στο επάγγελμα

β. Συμβάλλει στη δημιουργία υπεύθυνων πολιτών, ικανών να συνεισφέρουν ως στελέχη εφαρμογής στα πλαίσια του δημιουργικού προγραμματισμού, στην οικονομία, στην κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας

γ. Υλοποιεί το δικαίωμα δωρεάν παιδείας κάθε Έλληνα πολίτη, ανάλογα με τις κλίσεις του και με όσα προβλέπουν οι σχετικοί νόμοι

- δ. Συμβάλλει στον επαγγελματικό προσανατολισμό, τόσο των σπουδαστών, όσο και των νέων γενικότερα
- ε. Διατηρεί αμφίδρομη σχέση με τις αντίστοιχες παραγωγικές μονάδες και τους οργανωμένους κλάδους της οικονομίας της περιφέρειας του
- στ. Συνεργάζεται με άλλα εκπαιδευτικά ή τεχνολογικά ιδρύματα ή φορείς ή υπηρεσίες του εσωτερικού ή του εξωτερικού, για την επίτευξη της αποστολής του
- ζ. Υπηρετεί την ανάγκη για συνεχιζόμενη εκπαίδευση των αποφοίτων του και για την διαρκή επιμόρφωση του ελληνικού λαού
- η. Ενημερώνει την κοινή γνώμη για την πορεία πραγματοποίησης των στόχων του
- θ. Συντονίζει τις επιδιώξεις του με εκείνες των Α.Ε.Ι., όπως προβλέπεται με το νόμο 1268/1982⁴ στην κοινή προσπάθεια για μια αυτόνομη οικονομική ανάπτυξη του τόπου
- ι. Παίρνει μέρος σε ερευνητικά προγράμματα πάνω σε θέματα εφαρμογής της τεχνολογίας.

6. Το θεωρητικό μοντέλο της επικοινωνίας (Βιβλιογραφία 3-6-7)

Επικοινωνία είναι μία δυναμική και αμφίδρομη διαδικασία κατά την διάρκεια της οποίας ένα μήνυμα μεταβιβάζεται μέσα από ένα δίαυλο από ένα πομπό προς ένα δέκτη με σκοπό να αλλάξει την συμπεριφορά του προς συγκεκριμένο(ους) στόχο(ους) και να αναπτύξει αντίστοιχα χαρακτηριστικά.

Συστατικοί παράγοντες των σχέσεων επικοινωνίας σύμφωνα με την βιβλιογραφία που αναγράφεται στο τέλος της εργασίας (7), είναι

α. Ο άνθρωπος. Σε κάθε περίπτωση επικοινωνίας μπορεί να είναι πομπός ενός μηνύματος, δέκτης ενός μηνύματος ή πομπός και δέκτης ταυτόχρονα.

β. Το μήνυμα. Στη βασική του μορφή, το μήνυμα (message) είναι οποιοδήποτε ερέθισμα (stimulus) που μπορεί να προκαλέσει κάποια αντίδραση. Οι συνηθέστεροι τρόποι επικοινωνίας είναι τρεις γραπτά, προφορικά και οπτικά. Στέλνουμε και δεχόμαστε μηνύματα με διάφορους τρόπους και μέσα. Τα μηνύματα προκύπτουν από λόγια, από εκφράσεις του προσώπου, από χειρονομίες και κινήσεις του σώματος. Σε κάθε μήνυμα το πρόσωπο αντιδρά θετικά ή αρνητικά.

γ. Οι επιδράσεις. Η επίδραση των μηνυμάτων διαφοροποιείται ανάλογα με το δέκτη, ανάλογα δηλαδή με την πνευματική, σωματική και συναισθηματική φύση του. Κάθε άτομο δέχεται καθημερινά πάμπολλα μηνύματα. Μερικά τα απορρίπτει και δεν επηρεάζουν τη συμπεριφορά του, ενώ κάποια άλλα προκαλούν αντιδράσεις διαφορετικής έντασης και μορφής. Κάθε άνθρωπος επιλέγει ο ίδιος τα μηνύματα που θα επεξεργαστεί κάθε φορά, περισσότερο μάλιστα εκείνα που προκαλούν ιδιαίτερα, κάποια από τις αισθήσεις του.

Η κωδικοποίηση περιλαμβάνει τον καθορισμό των περιεχομένων ενός μηνύματος και την επιλογή ενός αποτελεσματικού μέσου για την μετάδοσή του. Επομένως, ένα

μήνυμα αποτελείται απ' αυτά τα δύο διαφορετικά στοιχεία - περιεχόμενο και μέσο - τα οποία πρέπει να συμπληρώνουν το ένα το άλλο. Αν κάποιο απ' αυτά τα δύο στοιχεία δεν είναι κατάλληλο, τότε είναι δύσκολο, ίσως και αδύνατο, να επιτευχθεί αποτελεσματική επικοινωνία. Επίσης σημειώνεται ότι τόσο ο αποστολέας όσο και ο λήπτης **φιλτράρουν** τα μηνύματα, με συνέπεια το αρχικό μήνυμα να διαφέρει από το μήνυμα που έλαβε. (7)

Στην διαδικασία της επικοινωνίας, τα **παράσιτα** παρεμβάλλονται ανάμεσα στην αποστολή και την λήψη του μηνύματος και μπορεί να το αλλοιώσουν. Δηλαδή το παράσιτο (noise) είναι οτιδήποτε που δεν ανήκει ούτε στον αποστολέα ούτε στον λήπτη, αλλά που μπορεί να παραμορφώσει ένα μήνυμα. Αποτελεί υποχρέωση του αποστολέα να ελαχιστοποιεί τα παράσιτα για να εξασφαλίζει την αποτελεσματική επικοινωνία. (3)

Η **αποκωδικοποίηση** (decoding) είναι η κατανόηση του μηνύματος από τον λήπτη. Είναι σημαντικό ότι ο μήνυμα μπορεί να έχει υποστεί τρεις αλλαγές πριν αποκωδικοποιηθεί (1) να έχει αλλάξει με το φιλτράρισμα από τον αποστολέα, (2) να έχει αλλοιωθεί από παράσιτα και (3) να έχει αλλάξει με φιλτράρισμα από τον λήπτη. Ωστόσο, η αποκωδικοποίηση ενός μηνύματος δεν είναι απλώς η διαδικασία αποδοχής και κατανόησης του φιλτραρισμένου μηνύματος. Ένα μήνυμα να μπορεί είναι οποιοδήποτε ερέθισμα που απαιτεί κάποια απόκριση. Επειδή είναι δυνατό να ενεργοποιηθούν περισσότερες από μία αισθήσεις την ίδια στιγμή, ο λήπτης μπορεί να δέχεται πολλά μηνύματα ταυτόχρονα. Η φάση της αποκωδικοποίησης είναι η διάρκεια της οποίας συμβιβάζονται αυτά τα αντιφατικά μηνύματα.

Η **ανατροφοδότηση** τέλος είναι ένα αναγκαίο εργαλείο που δίνει πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με το τι μηνύματα στέλνονται και πως λαμβάνονται. Αυτή η διαδικασία είναι χρονοβόρα αλλά και απαραίτητη για την αποτελεσματική επικοινωνία, γι' αυτό το λόγο αναλύεται διεξοδικά στη συνέχεια.

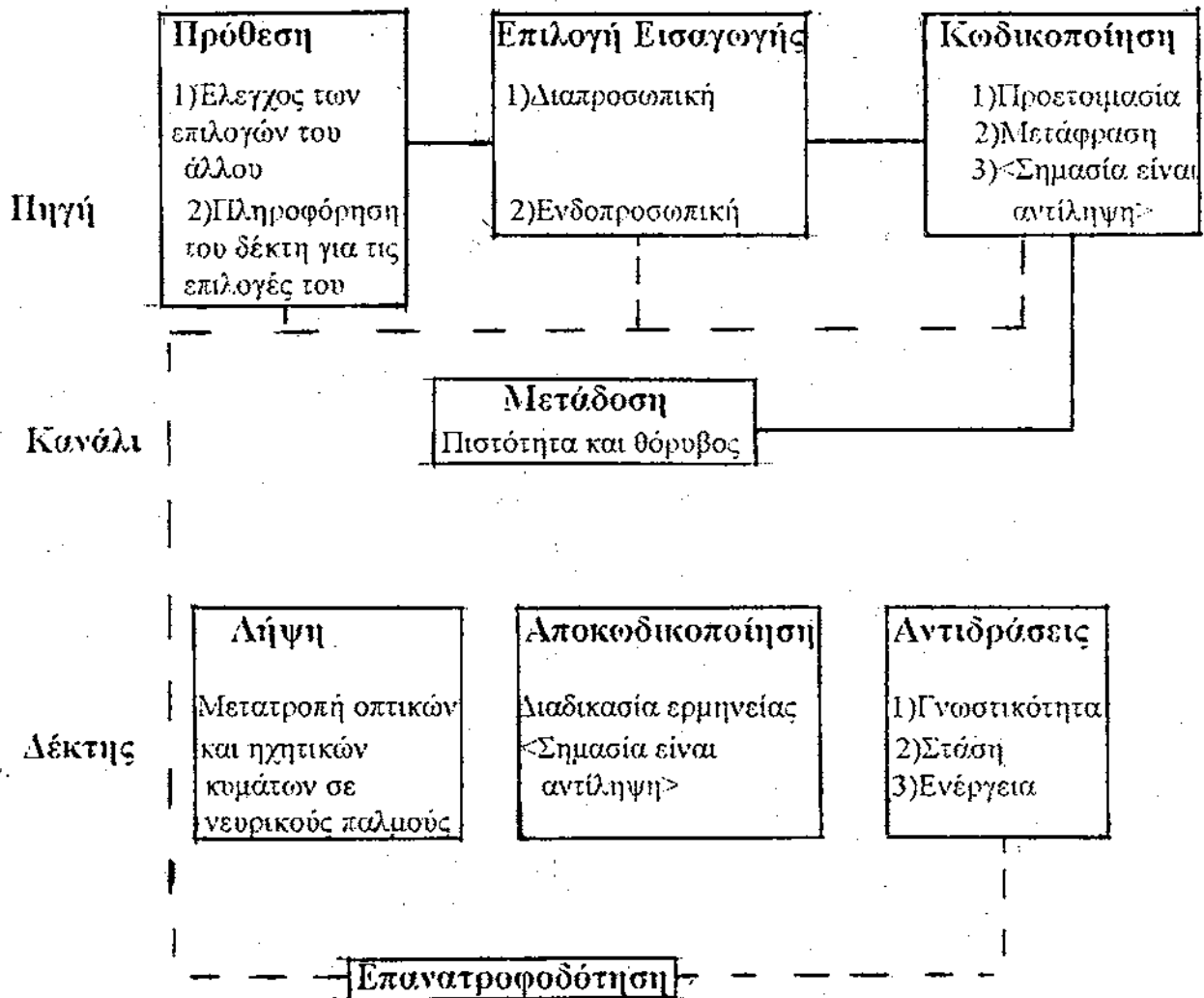
Υπάρχουν αρκετά εμπόδια για την καλή επικοινωνία. Ορισμένα από τα πιο συνηθισμένα είναι η υπερφόρτωση ή η πολυπλοκότητα των μηνυμάτων, οι ατομικοί μηχανισμοί παραμόρφωσης (όπως η έλλειψη προσοχής και του κοινού λεξιλογίου, η

βιαστική - ανώριμη αξιολόγηση) και ψυχολογικοί μηχανισμοί παραμόρφωσης (όπως ο ορθολογισμός και η άρνηση). (7)

Η επιστήμη της επικοινωνίας συνδέεται με την επιστήμη της μετάδοσης πληροφοριών και καλύπτει δύο διαφορετικά μεν, αλλά και αλληλένδετα πεδία α) το πεδίο της **μαζικής επικοινωνίας**, εκείνης δηλαδή που διενεργείται μέσω των εφημερίδων, της τηλεόρασης κλπ στο οποίο οι επικοινωνίες είναι γενικά μονής κατεύθυνσης και β) το πεδίο της **διατομικής επικοινωνίας**, το πρωτότυπο της οποίας είναι η επικοινωνία «πρόσωπο με πρόσωπο», που γενικά είναι άμεση και περιλαμβάνει όλες τις καταστάσεις των καθημερινών μας συναντήσεων, κοινωνικές, ερωτικές, επαγγελματικές, παιδαγωγικές, οικογενειακές, κλινικές κ.α. (3)

Για να περιγράψουμε τη διαδικασία της επικοινωνίας και τις σχέσεις που προκύπτουν από αυτή θα χρησιμοποιήσουμε ένα σύγχρονο μοντέλο που εκφράζει την δυναμική φύση της και απεικονίζεται στο παρακάτω σχεδιάγραμμα.

**ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΧΩΣ
ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ
ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΩΝ**

Η ΠΗΓΗ. Το μήνυμα που εκπέμπει ο πομπός μεταφέρεται από την πρόθεση έως τις αντιδράσεις, δείχνοντας έτσι τη χρονολογική σειρά, την κατεύθυνση και την ανάπτυξή του. Η πηγή αρχίζει τη διαδικασία της επικοινωνίας δημιουργώντας ένα ενδιαφέρον με τη μορφή μιας δήλωσης, του τι επιθυμεί να επιτύχει με το μήνυμα.

Η ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ. Όταν ο σκοπός γίνει σαφής ο ομιλητής σχεδιάζει την εισαγωγή του μηνύματος του. Πρέπει οπωσδήποτε να πάρει δύο κρίσιμες αποφάσεις α) πώς θα μεταδώσει το μήνυμά του (δηλαδή μέσω φωτεινών, ηχητικών ή ηλεκτρονικών κυμάτων ή τηλεφωνικών γραμμών στον ακροατή) και β) πώς το μήνυμα θα μεταφερθεί από την όραση και την ακοή του ακροατή, στο κέντρο μνήμης και κατανόησης του. Τα στοιχεία της εισαγωγής δηλαδή διακρίνονται σε διαπροσωπικά και ενδοπροσωπικά

Διαπροσωπικά Ο πομπός μπορεί να επιλέξει μεταξύ των διαφόρων μέσων δημόσιας επικοινωνίας. Μπορεί δηλαδή να μιλήσει πρόσωπο με πρόσωπο, να χρησιμοποιήσει το τηλέφωνο, τη ραδιοφωνία ή ακόμα και ένα κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης. Μπορεί να ακολουθήσει τον επίσημο δημόσιο τρόπο ή να επιλέξει ανεπίσημο δίκτυο επικοινωνίας. Εάν επιλέξει να απευθυνθεί σε μικρό ακροατήριο, πρέπει να αποφασίσει πόσο επίσημη θα είναι η οργάνωση επαφών, δηλαδή θα καλέσει σύσκεψη.

Ενδοπροσωπικά Ο πομπός πρέπει να αποφασίσει και πώς θα μιλήσει. Οι άνθρωποι μπορούν να διεγερθούν από μηνύματα που απευθύνονται στο νου ή στο συναισθηματικό τους κόσμο. Σε κάθε περίπτωση ο ομιλητής πρέπει να αποφασίσει αν θα αφήσει τον ακροατή του να επεξεργαστεί σε βάθος τα στοιχεία υπόθεσης και τις προτάσεις του ή αν θα τον αφήσει να προσανατολιστεί σε περισσότερο αυτόματες και κοινές αντιδράσεις, παρακάμπτοντας σε μεγάλο βαθμό τις κριτικές.

Η ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ. Ο ομιλητής κωδικοποιεί τα μηνύματά του χωρίς να λησμονήσει τη μοναδικότητα των ατόμων στα οποία θα μιλήσει. Σημειώνει τα κύρια και δευτερεύοντα θέματα, επιλέγει τα στοιχεία και τις επεξηγήσεις που θα δώσει, καθώς και τη γλώσσα που θα χρησιμοποιήσει, ώστε να είναι πιο πειστική για τους ακροατές του.

Πρέπει ακόμη να λάβει υπόψη του τους χρονικούς περιορισμούς. Συνήθως η κωδικοποίηση είναι δοκιμαστική, απλώς ένα προσχέδιο που θα αναδιαταχθεί κατά τη φάση της επικοινωνίας. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις ο ομιλητής θα διαμορφώσει οριστικά το μήνυμα του από πριν.

Ο πομπός του μηνύματος έχει πάντα υπόψη του ότι ο δέκτης προσδίδει τη δική του σημασία στις λέξεις που ακούει, ανεξάρτητα από την κωδικοποίηση που έχει ο ίδιος κάνει. Η σημασία δηλαδή εξαρτάται από την αντίληψη.

Η ΜΕΤΑΔΟΣΗ. Ηχητικά και οπτικά ερεθίσματα εκπέμπονται από τον ομιλητή, τα οποία μέσω επιλεγμένων καναλιών μεταφέρονται στον ακροατή. Το κύριο ενδιαφέρον του ομιλητή είναι η μετάδοση οπτικοακουστικών εικόνων «υψηλής πιστότητας».

Ένα σημαντικό πρόβλημα στη «μετάδοση» είναι ο φυσικός θόρυβος ή οι ψυχολογικές εμπλοκές που δημιουργούνται κατά τη μετάδοση και παρεμποδίζουν τον ακροατή να «συλλάβει» το μήνυμα. Έτσι οι ομιλητές πρέπει να καταβάλλουν ιδιαίτερη προσπάθεια για τον έλεγχο ή τον περιορισμό, αυτών των «παρασίτων».

Ο ΔΕΚΤΗΣ. Ο δέκτης επιτελεί τρεις ξεχωριστές λειτουργίες, καθεμιά από τις οποίες συνεπάγεται και ένα διαφορετικό πρόβλημα για τον πομπό. Η λήψη είναι ικανοποιητική όταν ένα πιστό αντίγραφο του μηνύματος φθάσει στο νευρικό σύστημα του ακροατή. Η λήψη εξαρτάται από την παρουσία και των τριών παραγόντων από τους ήχους και τις εικόνες υψηλής πιστότητας, την όραση και ακοή που πρέπει να βρίσκονται σε καλή κατάσταση και το ενδιαφέρον του ακροατή για το μήνυμα.

Η ΑΠΟΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ. Η αποκωδικοποίηση γίνεται στο μυαλό του δέκτη. Νευρικές δονήσεις προκαλούν σκέψεις και αναπλάθουν συνηθισμένες εικόνες που είναι απαραίτητη για τη δημιουργία σημασίας. Όταν ο δέκτης αποδώσει έννοια στους ήχους και τις εικόνες, τότε έχει προσλάβει το μήνυμα. Αυτό δείχνει ότι η σημασία δεν οφείλεται στις λέξεις, αλλά γεννιέται στο μυαλό του ακροατή.

Μόνον όταν δημιουργεί σημασία είναι δυνατή η αντίδραση. Εάν αντιδράσουμε στη σημασία που προκαλεί μία μονάδα επικοινωνίας, είτε αλλάζοντας τη γνώμη μας είτε πιστεύοντας μία αμφιλεγόμενη ιδέα περισσότερο από όσο την πιστεύαμε πριν, η αντίδραση λέγεται ΣΤΑΣΗ. Εάν κάνουμε κάτι που δε θα το κάναμε εάν δεν υπήρχε η επικοινωνία, η αντίδραση μας λέγεται ΕΝΕΡΓΕΙΑ. Αλλαγές στις στάσεις και τις ενέργειες είναι συχνά αποτέλεσμα επικοινωνίας.

Συχνά, όμως, ένα σημαντικό μέρος της επικοινωνίας προκαλεί ελάχιστες μεταβολές στις στάσεις και τις ενέργειες. Οι πληροφορίες μπορεί να αφομοιωθούν, η κατανόηση να αυξηθεί και να διευρυνθεί η αντίληψη, χωρίς ο ακροατής να τροποποιήσει καμιά από τις απόψεις του και χωρίς να κάνει καμιά ενέργεια εξ αιτίας τους. Σ' αυτήν τη περίπτωση βελτιώνεται η ΓΝΩΣΤΙΚΟΤΗΤΑ του δέκτη.

Η ΕΠΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ. Η επανατροφοδότηση συνδέει τις αντιδράσεις με την Πρόθεση. Επίλογές, Εισαγωγή, Κωδικοποίηση και Μετάδοση, συντίθεται από πληροφορίες για τις αντιδράσεις του δέκτη στο μήνυμα. Με βάση αυτές τις πρόσθετες πληροφορίες, ο πομπός τροποποιεί το ίδιο ή ο επόμενο μήνυμά του ώστε να γίνει αποτελεσματικότερο.

Η Πηγή του μηνύματος πρέπει να αισθάνεται την επίδραση που ασκεί το μήνυμά της στον δέκτη και να αναπροσαρμόζει τις επόμενες επεμβάσεις της. Ταυτόχρονα με τη συνεχή παρατήρηση του δέκτη γίνεται και αναπροσαρμογή του μηνύματος. Ο ομιλητής ίσως αναγκαστεί να τροποποιήσει ακόμη και τις προθέσεις του. Για την ίδια αιτία ίσως χρειαστεί να τροποποιηθούν η κωδικοποίηση, το περιεχόμενο του μηνύματος και η μετάδοση, για να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες των συγκεκριμένων ακροατών.

Η καθυστερημένη επανατροφοδότηση, δηλαδή η συλλογή πληροφοριών για τις αντιδράσεις του ακροατή μετά την ολοκλήρωση της επικοινωνίας, είναι χρήσιμη μόνο για το σχεδιασμό μελλοντικών μηνυμάτων. Η ενσωμάτωση μηχανισμών συνεχούς επανατροφοδότησης σε κάθε μονάδα επικοινωνίας, είναι η μεγαλύτερη εγγύηση για επιτυχή επικοινωνία. (6)

7.Μηχανισμός ανατροφοδότησης - Feedback (Βιβλιογραφία 5-6)

Η ανατροφοδότηση είναι ο τελικός δεσμός (κρίκος) στην αλυσίδα της επικοινωνίας. Αφού λάβει το μήνυμα ο δέκτης απαντά με κάποιο τρόπο στον αποστολέα του μηνύματος αφού πρώτα το έχει καταλάβει και επεξεργαστεί. Έτσι αυτόματα ο πομπός γίνεται δέκτης του νέου μηνύματος και ο δέκτης πομπός. Η ανατροφοδότηση είναι το βασικό στοιχείο (κλειδί) στην διαδικασία της επικοινωνίας γιατί δίνει την δυνατότητα στον πομπό να εκτιμήσει την αποτελεσματικότητα της επίδρασης του μηνύματος που έστειλε.

Παρόλα αυτά η επικοινωνία είναι ένα αντικείμενο ιδιαίτερα δύσκολο αφού τα μηνύματα μπορούν να κατανοηθούν με λάθος τρόπο μετά την αλλοίωση και την αλλαγή τους από εξωτερικούς παράγοντες με αποτέλεσμα να αλλάξει το νόημα και η σημασία τους και κατά συνέπεια να παρερμηνευτεί ο αρχικός τους στόχος και να μην επιτευχθεί το θεμιτό αποτέλεσμα της επικοινωνίας.

Μηχανισμοί ανατροφοδότησης του Τ.Ε.Ι.

Όσον αφορά τις μορφές επικοινωνίας που έχει αναπτύξει το Τ.Ε.Ι. με τον ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό χώρο μπορεί να παρατηρηθεί ότι στην αμφίδρομη αυτή σχέση, αρχικός πομπός των μηνυμάτων είναι οι «πελάτες» του εκπαιδευτικού ιδρύματος [σπουδαστές, πτυχιούχοι (εργαζόμενοι ή μη), παραγωγικές μονάδες, εκπαιδευτικοί οργανισμοί] και δέκτης το Τ.Ε.Ι. Η σωστή και αποδοτική επικοινωνία εξαρτάται από τους μηχανισμούς επανατροφοδότησης που χρησιμοποιούνται και από τις δύο πλευρές και το σύστημα παρακολούθησης (monitoring system). (6)

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονισθεί ότι τόσο οι μορφές επικοινωνίας όσο και οι μηχανισμοί ανατροφοδότησης που χρησιμοποιούνται σήμερα δεν είναι ικανοποιητικοί όπως φαίνεται και από τις απαντήσεις των πτυχιούχων του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Τεχνολογικού Ιδρύματος Πατρών στο ερωτηματολόγιο που τους στάλθηκε και απασχολεί επόμενο μέρος της εργασίας. Πιστεύουν δηλαδή ότι δεν έχουν καλή επικοινωνία με τον εκπαιδευτικό χώρο από τον οποίο αποφοίτησαν και δεν γνωρίζουν όλες τις δομές επικοινωνίας που χρησιμοποιεί αυτό.

Για το αν το Τ.Ε.Ι. θα καταφέρει να γίνει ανταγωνίστη εκπαιδευτική μονάδα στο μέλλον κύρια εξαρτάται από τα μαθήματα που προσφέρει, τον εκσυγχρονισμό του προγράμματος σπουδών του, την αναπροσαρμογή του περιεχομένου των μαθημάτων του βάσει των νέων αναγκών της αγοράς, ή ακόμα και την ανάπτυξη των μαθημάτων βάσει των απαιτήσεων της αγοράς. Η διαπίστωση αυτής της ανάγκης διατυπώθηκε και αναλύθηκε διεξοδικά σε σχετική μελέτη, τον Μάρτιο του 1994, από την **IRDAC Industrial Research And Development Advisory Committee Of The European Commission**, στοιχεία της οποίας χρησιμοποιούνται και αναφέρονται και στην συγκεκριμένη εργασία.

Η μελέτη αυτή συνιστά την συνεχή συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με τις παραγωγικές μονάδες με ταυτόχρονη αύξηση της θεωρητικής και πρακτικής άσκησης. Αυτό μπορεί να λάβει χώρα με αρκετές μορφές, όπως επισκέψεις σε βιομηχανικούς χώρους, εργασία σ' αυτούς για κάποιο χρονικό διάστημα, απόκτηση εμπειρίας και εξοικείωση με το χώρο εργασίας. Η **Εκπαίδευση** και η **Βιομηχανία** πρέπει μαζί να αυξήσουν τις γνώσεις του πληθυσμού πάνω σε επιστημονικά, τεχνολογικά και οικονομικά θέματα και να εξασφαλίσουν ένα επαρκή αριθμό επαγγελματικά ικανών και σωστά καταρτισμένων ατόμων ώστε να στηρίξουν την οικονομία. (5)

Με σκοπό να επιτύχει το Τ.Ε.Ι. μια συνεχιζόμενη πρόοδο και να εκπληρώσει την αποστολή του να ικανοποιήσει δηλαδή τους σπουδαστές, τους εργαζόμενους, το κράτος, την κοινωνία, θα πρέπει επείγοντως να υιοθετήσει τους καλύτερους τρόπους προσέγγισης και δόμησης των μηχανισμών ανατροφοδότησης.

Ο αποτελεσματικότερος μηχανισμός ανατροφοδότησης που χρησιμοποιεί το Τ.Ε.Ι. είναι ο θεσμός της «πρακτικής άσκησης» με πληροφορίες που λαμβάνονται από τις εκθέσεις των εργοδοτών και των σπουδαστών των διαφόρων τμημάτων από τα «βιβλία πρακτικής άσκησης». Οι πληροφορίες αυτές δίνουν στοιχεία σχετικά με την κατάρτιση και τις ικανότητες των πτυχιούχων, τις ανάγκες της αντίστοιχης παραγωγικής μονάδας για νέες θέσεις εργασίας αλλά και για νέες μεθόδους παραγωγής, όπως και για την

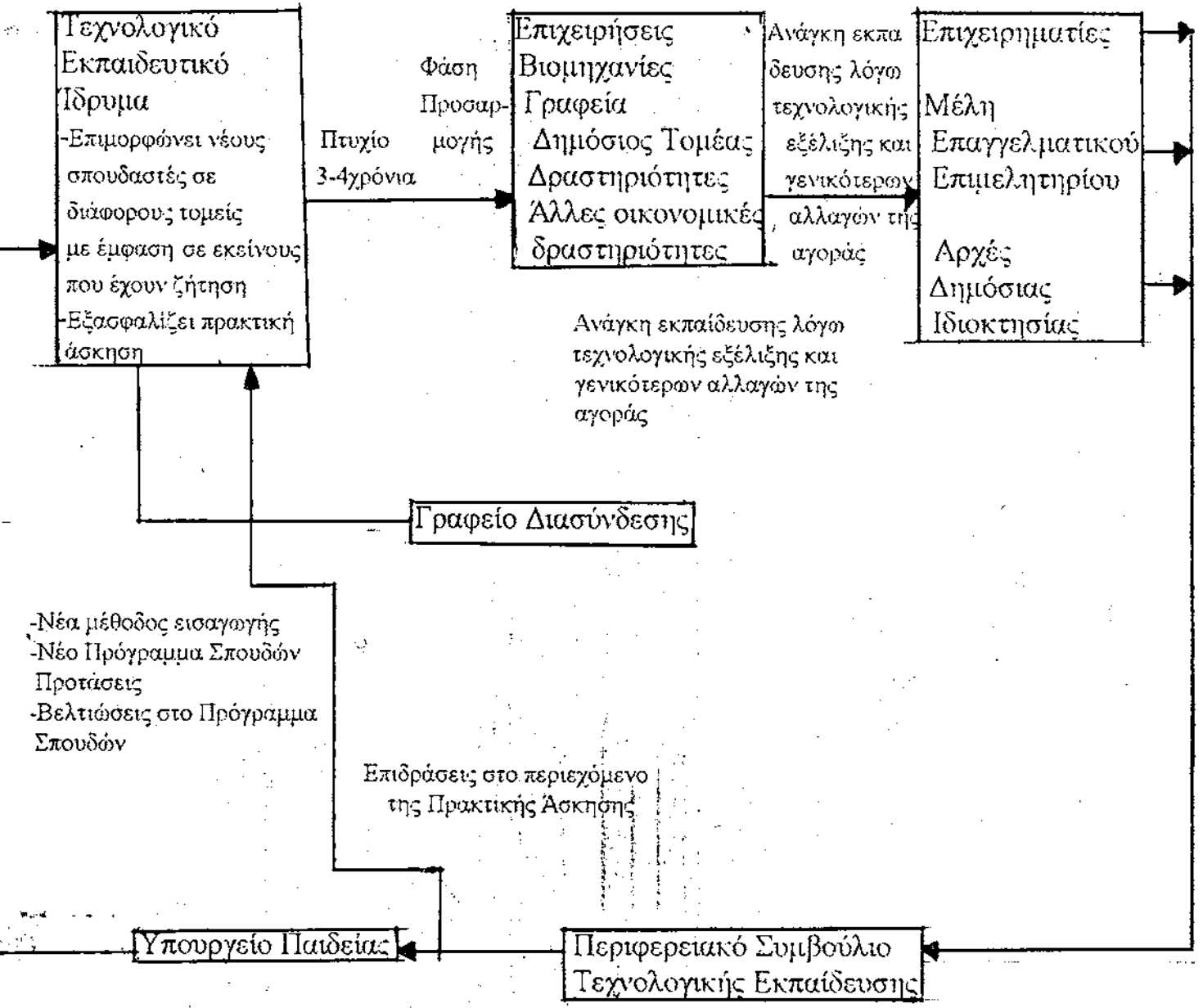
αντιμετώπιση των πτυχιούχων από τον επαγγελματικό τους χώρο και τις εντυπώσεις αυτών. Επίσης χρήσιμες πληροφορίες συλλέγονται από επιστολές εργοδοτών προς τα αντίστοιχα τμήματα με παρατηρήσεις σχετικά με την επάρκεια ή ανεπάρκεια των εκπαιδευμένων των τμημάτων του Τ.Ε.Ι., όπως για παράδειγμα επιστολές που στάλθηκαν από επιχειρήσεις στο Τμήμα Μηχανολογίας του Τ.Ε.Ι. Πατρών και ζητούσαν συνεργασία και με άλλους σπουδαστές του τμήματος στα πλαίσια της «πρακτικής άσκησης» λόγω της μέχρι εκείνης στιγμής καλής εντύπωσης και κάλυψης των απαιτήσεων τους από προηγούμενους σπουδαστές.

Στα πλαίσια επικοινωνίας του Τ.Ε.Ι. με τον ευρύτερο κοινωνικό - οικονομικό χώρο διοργανώνονται ημερίδες σε συνεργασία με διάφορους παραγωγικούς φορείς με σκοπό την συζήτηση και την ενασχόληση με θέματα που αφορούν όλους τους φορείς, την ενημέρωσή τους, και την προσπάθεια εξεύρεσης λύσης όπου αυτή κρίνεται απαραίτητη.

Ένας μηχανισμός ανατροφοδότησης για το Τ.Ε.Ι. εμφανίζεται στο Νόμο Πλαίσιο (Ν. 1404/83) και είναι το Περιφερειακό Συμβούλιο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Π.Σ.Τ.Ε.), όπου συμμετέχουν μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης, επιχειρηματίες, μέλη του επαγγελματικού και βιοτεχνικού επιμελητηρίου, μέλη του εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου, μέλη των εργατικών συνδικαλιστικών οργανώσεων της περιοχής, εκπρόσωποι πολιτιστικών φορέων όπως και εκπρόσωποι του Τ.Ε.Ι. Σκοπός του Π.Σ.Τ.Ε. είναι να συμβάλλει τόσο στην ανάπτυξη της περιφέρειας όσο και στην βελτίωση των σπουδών και της λειτουργίας του Τ.Ε.Ι.

Ένας άλλος μηχανισμός που λειτουργεί πιλοτικά στα πλαίσια του Τ.Ε.Ι. είναι το «Γραφείο Σύνδεσης». Ο τρόπος λειτουργίας αλλά και η μορφή των παραπάνω μηχανισμών αναλύονται στην συνέχεια της εργασίας.

ΣΧΕΔΙΟ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΟ ΣΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ Τ.Ε.Ι. ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΟΝ ΕΠΗΡΑΕΣΜΟ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΝΕΩΝ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΩΝ-ΤΜΗΜΑΤΩΝ

8.Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ζητήματα επικοινωνίας της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με τον ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό χώρο (Βιβλιογραφία 5-4)

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπάρχει ήδη μια καταξιωμένη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών φορέων, παραγωγικών δυνάμεων και κυβερνητικών μηχανισμών για την ενίσχυση της σύνδεσης εκπαίδευσης - παραγωγής με κεντρικό άξονα τρεις στόχους

α. Συνεργασία εκπαίδευσης-παραγωγής για την ικανοποίηση των απαιτήσεων σε επίπεδο κατάρτισης

β. Ταχύτερη εφαρμογή των αποτελεσμάτων της έρευνας των Ακαδημαϊκών φορέων

γ. Αποτελεσματικότερη μεταφορά τεχνογνωσίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων

Γενικότερα το Ευρωπαϊκό σκηνικό εμπλουτίστηκε και εμπλουτίζεται με νέους θεσμούς, νέες πολιτικές και νέα δίκτυα για να φέρουν σε επαφή την ανώτατη εκπαίδευση και τους παραγωγικούς φορείς.

Πολλά υπομνήματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχουν συμβάλει αποτελεσματικά στο να τοποθετηθούν τα θέματα της εκπαίδευσης στα Τεχνολογικά Ιδρύματα στην Ευρωπαϊκή ατζέντα.

Πρόσφατες δημοσιεύσεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τέτοιες όπως η έκθεση του 1993 σχετικά με την «Ανεργία στην Ευρώπη» και το «Green Paper της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής» δείχνουν την σχέση των υψηλών επιπέδων προσόντων και ικανοτήτων, τα υψηλά ποσοστά ανάπτυξης και τα χαμηλά ποσοστά ανεργίας, τα ποσοστά νεωτερισμού και δημιουργίας στην εργασία.

Η συνθήκη του Μάαστριχ έδωσε στέρεα νομική πλατφόρμα για ενέργειες σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, με σαφή αναφορά στην ικανότητα ανάπτυξης στην εκπαίδευση. Τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα υπάγονται ευθέως στις ρυθμίσεις του άρθρου 126 και 127 που περιλαμβάνεται στην συνθήκη του Μάαστριχ και που αναφέρει ότι η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη παιδείας υψηλού επιπέδου. Περιέχει αναφορές στην

«κινητικότητα φοιτητών» και στην «ακαδημαϊκή αναγνώριση διπλωμάτων και περιόδων σπουδών», στοιχεία γνώριμα από το κοινοτικό πρόγραμμα ERASMUS και το πειραματικό πρόγραμμα ECTS.

Οι προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αναβάθμιση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα της Επιτροπής στηρίζονται από την μια μεριά στην εμπειρία που έχει αποκομισθεί από την μέχρι σήμερα εφαρμογή προγραμμάτων όπως το ERASMUS, COMETT και LINGUA, η συνέχιση των οποίων προβλέπεται και από την άλλη, στα αποτελέσματα του ευρύτερου διαλόγου που έγινε το 1992 σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και σε επίπεδο φορέων, γύρω από το «Υπόμνημα για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα» που υπέβαλε η Επιτροπή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Νοέμβριο του 1991. Το Υπόμνημα αυτό αποτελείται από δύο επιμέρους Υπομνήματα, το «Υπόμνημα σχετικά με την Ανοικτή εξ' Αποστάσεως Μάθηση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα» και το «Υπόμνημα για την Επαγγελματική Εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα την δεκαετία του 90».

Ένα άλλο σπουδαίο σχέδιο δράσης είναι το «White Paper Ανάπτυξης» που είχε πρόσφατα παρουσιαστεί στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (4)

Σημαντικός επίσης είναι ο θεσμός των «Γραφείων Διασύνδεσης» με σκοπό να διευκολύνει την επικοινωνία της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με τον ευρύτερο κοινωνικό-οικονομικό χώρο. Ο θεσμός αυτός έχει λειτουργήσει πιλοτικά και στην Ελλάδα. Αφορμή για την δημιουργία του Γραφείου Διασύνδεσης υπήρξε ο εντοπισμός της ανάγκης να αναπτυχθεί σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ της βιομηχανίας και Ευρωπαίων πολιτών καθώς και των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην έννοια του εκσυγχρονισμού και της ποιότητας, με την Ευρωπαϊκή οικονομία. Η ύπαρξη αμφίδρομης επικοινωνίας ανάμεσα στην βιομηχανία και τον εκπαιδευτικό χώρο θα επηρεάσει τα προγράμματα σπουδών ώστε αυτά να ανταποκρίνονται στις νέες απαιτήσεις της εποχής μας, ενώ παράλληλα κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό θα συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Επίσης μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν δημιουργηθεί και τα προγράμματα κατάρτισης LEONARDO που σκοπό έχουν την προώθηση της πρακτικής άσκησης των σπουδαστών σε διάφορες παραγωγικές μονάδες. Η πρακτική αυτή άσκηση δύναται να επιδοτείται από κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι το πακέτο χρηματοδότης Delor περιλαμβάνει κονδύλια που έχουν σχέση με την κατάρτιση και μετεκπαίδευση των σπουδαστών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της επικοινωνίας παραγωγής - εκπαίδευσης. (5)

9.Κανάλια Επικοινωνίας Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος με κοινωνικό και οικονομικό χώρο. (Βιβλιογραφία 1-5-8)

Στην προσπάθεια που έγινε να εντοπισθεί κατά πόσο το Τ.Ε.Ι. εκπληρώνει την αποστολή του διαπιστώθηκαν (μέσω των απαντημένων ερωτηματολογίων των σπουδαστών) ελλείψεις δομές στην εσωτερική οργάνωσή του. Όσον αφορά την παροχή θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων προς τους σπουδαστές του και την εφαρμογή επιστημονικών και άλλων δεξιοτήτων στο επάγγελμα οι μόνες πληροφορίες που δίνονται είναι μέσα από τα βιβλία πρακτικής άσκησης που συμπληρώνονται από σπουδαστές και από υπεύθυνα στελέχη των παραγωγικών μονάδων στις οποίες απασχολούνται. Από αυτά το εκπαιδευτικό ίδρυμα συλλέγει πληροφορίες για κενές θέσεις εργασίας, για νέες ειδικότητες απαραίτητες στον εργασιακό χώρο, όπως και για την κατάρτιση και τις ικανότητες των σπουδαστών του.

Όσον αφορά την διατήρηση αμφίδρομης σχέσης του Τ.Ε.Ι. με τις αντίστοιχες παραγωγικές μονάδες και παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας της περιφέρειάς του όπως και την συνεχιζόμενη εκπαίδευση των αποφοίτων αλλά και επιμόρφωση του ελληνικού λαού, το Τ.Ε.Ι. δεν διατηρεί εκείνους τους μηχανισμούς και τις δομές που θα του επιτρέψουν κάτι τέτοιο. Από την στιγμή που δεν υπάρχουν οι κατάλληλες δομές δεν είναι δυνατό να υπάρχουν προγράμματα που θα λειτουργούν βάση του μηχανισμού επανατροφοδότησης και θα φέρνουν σε επικοινωνία το Τ.Ε.Ι. με τις διάφορες παραγωγικές μονάδες, τους αποφοίτους του αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό χώρο. Οι παραπάνω ανάγκες του Τ.Ε.Ι. τείνουν να καλυφθούν από τα Γραφεία Διασύνδεσης που λειτούργησαν πιλοτικά. (η μορφή και ο ρόλος των οποίων αναλύεται διεξοδικά στην συνέχεια), αλλά και από ημερίδες που διοργανώνονται από το Τ.Ε.Ι. σε συνεργασία με επαγγελματικούς και άλλους φορείς όπου συζητούνται κοινά θέματα που τους απασχολούν.

Έπειτα από σχετική έρευνα που έγινε στους νόμους που διέπουν τις διαδικασίες του Τ.Ε.Ι. Πάτρας διαπιστώθηκε ότι ο θεσμός που κατά κύριο λόγο επικρατεί είναι η «Πρακτική Άσκηση». Με το θεσμό της πρακτικής άσκησης, γίνεται σύνδεση θεωρίας και πράξης, εκπαίδευσης και παραγωγής.

Η σύνδεση αυτή των σπουδαστών και των ιδρυμάτων κατ' επέκταση με τις συνθήκες και τα προβλήματα της παραγωγής αποδίδει αμοιβαία θετικά αποτελέσματα και επενεργεί ώστε η εκπαίδευση να παρέχει εφαρμόσιμες γνώσεις.

Οι ειδικότερες προβλέψεις του Προεδρικού Διατάγματος είναι οι παρακάτω

- οι σπουδαστές ασκούνται σε θέσεις παραγωγικών μονάδων και υπηρεσιών του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα
- οι θέσεις δημιουργούνται και προσφέρονται στα τμήματα με ευθύνη της πολιτείας
- οι σπουδαστές στο χώρο της άσκησης, παρακολουθούν συγκεκριμένο πρόγραμμα το οποίο διαμορφώνεται από το τμήμα και η εφαρμογή του εποπτεύεται / ελέγχεται από μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού των Τ.Ε.Ι. Ταυτόχρονα, ο σπουδαστής εποπτεύεται και υποβοηθείται από κάποιο στέλεχος της επιχείρησης που του ανατίθεται ειδική ευθύνη
- κατά τη διάρκεια της άσκησης τους οι σπουδαστές έχουν ασφαλιστική κάλυψη και αμείβονται με τις αποδοχές υπαλλήλου Μέσης Εκπαίδευσης
- όλες τις δραστηριότητες που αναπτύσσουν οι σπουδαστές στη διάρκεια της άσκησης τους, τις καταγράφουν σε ειδικό βιβλίο, το οποίο στο τέλος της άσκησης κατατίθεται στο τμήμα μαζί με σχετικές εκθέσεις του εποπτεύοντος καθηγητή και του στελέχους της Επιχείρησης με βάση τις οποίες ακολουθεί κρίση για την επιτυχία της άσκησης ή μη.

Η πρακτική άσκηση είναι ελεγχόμενη από τις οικείες σχολές και αποσκοπεί

α. στην ενημέρωση των ασκούμενων για την διαμόρφωση και την λειτουργία των μονάδων παραγωγής ή υπηρεσιών, για τους κοινωνικούς, οικονομικούς και τεχνολογικούς

παράγοντες που επηρεάζουν τις συνθήκες εργασίας, καθώς και στη ενεργό συμμετοχή των ασκούμενων στις διαδικασίες και μεθόδους παραγωγής ή παροχής υπηρεσιών

β. στο συσχετισμό των θεωρητικών και εργαστηριακών γνώσεων που αποκτήθηκαν κατά την διάρκεια των σπουδών με τα προβλήματα των χώρων εφαρμογής

γ. στην επαφή των σχολών του Τ.Ε.Ι. με τους χώρους παραγωγής και εφαρμοσμένης έρευνας για την δημιουργία αμφίδρομης σχέσης μεταξύ τους.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του προεδρικού διατάγματος οι σπουδαστές των Τ.Ε.Ι. πραγματοποιούν 8/μηνη πρακτική άσκηση στο επάγγελμα (2 μήνες ενδιάμεσα και 6 μήνες μετά το τέλος των μαθημάτων και αφού έχουν παρακολουθήσει με επιτυχία όλα τα μαθήματα).

Η πρακτική άσκηση πραγματοποιείται κατά κύριο λόγο στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή της έδρας του Τ.Ε.Ι. Εργασιακοί χώροι κατ' αυτή την έννοια είναι

α. ο δημόσιος τομέας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 παραγρ.6 του Ν. 1256/1982 σε συνδυασμό με τις όμοιες διατάξεις του άρθρου 12 του Ν. 14351/1983

β. ο κοινωνικοποιημένος τομέας (συγκοινωνίες, συνεταιρισμοί, τράπεζες, δημοτικές επιχειρήσεις κλπ.)

γ. ο ιδιωτικός επιχορηγούμενος τομέας και

δ. ο ιδιωτικός τομέας. (1)

Βάση του άρθρου 14 του Ν. 1404/83 σχετικά με τα γνωμοδοτικά όργανα του Τ.Ε.Ι. έχουν θεσμοθετηθεί όργανα τα «Περιφερειακά Συμβούλια Τεχνολογικής Εκπαίδευσης» (Π.Σ.Τ.Ε.) για να διευκολυνθεί η επικοινωνία του ιδρύματος με την περιφέρεια.

Α. α) Στην έδρα κάθε Τ.Ε.Ι. ιδρύεται περιφερειακό συμβούλιο τεχνολογικής εκπαίδευσης που συνεργάζεται

1) με το Τ.Ε.Ι. με σκοπό τη συμβολή των δραστηριοτήτων του στην ανάπτυξη της περιφέρειας και

2) με τις τοπικές αρχές, οργανώσεις και επιχειρήσεις, με σκοπό τη συμβολή τους στη βελτίωση των σπουδών και λειτουργίας του Τ.Ε.Ι. και στην επιτυχία της αποστολής του

β) Το Π.Σ.Τ.Ε. εισηγείται στο Τ.Ε.Ι. για θέματα που αφορούν ιδίως

1) την ίδρυση ή τροποποίηση τμημάτων σύμφωνα με τις περιφερειακές ανάγκες

2) τον καθορισμό αναγκών σε τομείς εξειδίκευσης και εφαρμοσμένης έρευνας

3) την επιμόρφωση σύμφωνα με τους σκοπούς του Τ.Ε.Ι.

4) την απασχόληση αποφοίτων του Τ.Ε.Ι.

5) την άσκηση στο επάγγελμα.

Β. Το Π.Σ.Τ.Ε. αποτελείται από

α) το νομάρχη ή εκπρόσωπό του, ως πρόεδρο

β) το συμβούλιο του Τ.Ε.Ι.

γ) έναν εκπρόσωπο της τοπικής ένωσης δήμων και κοινοτήτων

δ) από έναν εκπρόσωπο του εμπορικού και βιομηχανικού επιμελητηρίου, του επαγγελματικού και βιοτεχνικού επιμελητηρίου και του συνδέσμου ελληνικών βιομηχανιών, που λειτουργούν στην περιφέρεια του Τ.Ε.Ι.

ε) έναν εκπρόσωπο του περιφερειακού τμήματος Τ.Ε.Ε. και κάθε άλλου επιμελητηρίου ή τοπικής ή περιφερειακής επιστημονικής ή επαγγελματικής οργάνωσης

στ) έναν εκπρόσωπο των εργατικών και έναν εκπρόσωπο των αγροτικών συνδικαλιστικών οργανώσεων

ζ) έναν εκπρόσωπο των πολιτιστικών φορέων της περιοχής

η) έναν εκπρόσωπο της τοπικής Ε.Λ.Τ.Ε.Ε.

θ) δύο εκπροσώπους των σπουδαστών.

Γ. Ανάλογα με τις αρμοδιότητες των οργάνων, οι εισηγήσεις του Π.Σ.Τ.Ε. συζητούνται σε όργανα του Γ.Ε.Ι. και παίρνονται οι σχετικές αποφάσεις ή υποβάλλονται μέσω του προέδρου του Γ.Ε.Ι. στο Σ.Τ.Ε., προκειμένου να διαμορφωθεί η τελική εισηγήση του Σ.Τ.Ε. του άρθρου 14, προς τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Υστερα από σχετική έρευνα διαπιστώθηκε ότι τα όργανα αυτά δεν έχουν λειτουργήσει. (1)

Ένας δεύτερος θεσμός που λειτούργησε πιλοτικά για πρώτη φορά το 1994 και συνεχίζει να λειτουργεί στα πλαίσια δραστηριοτήτων του Γ.Ε.Ι., είναι το «Γραφείο Διασύνδεσης». Στην εξέλιξή του το γραφείο αυτό προσδοκάται να αποτελέσει θεσμοθετημένη διοικητική μονάδα του ιδρύματος η οποία θα συμβάλλει όχι μόνο στην διευκόλυνση των σπουδαστών σχετικά με την εύρεση θέσης εργασίας αλλά και στην ενημέρωση των αρμόδιων οργάνων σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, τις εξειδικεύσεις που απαιτούνται ή τις νέες μορφές προγραμμάτων σπουδών κ.λ.π.

Σε μια περίοδο όπου κυφορείται μια τεράστια τεχνοοικονομική ανακατάταξη με μια ταχύτητα άγνωστη, προβάλλει επιτακτικά το αίτημα αλληλοσυμπληρωματικότητας ανάμεσα στην εκπαίδευση και τους παραγωγικούς φορείς και σύνδεσης των εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων με τις συγκεκριμένες αναπτυξιακές ανάγκες και παραγωγικές δραστηριότητες του τόπου.

Ο βασικός ρόλος των Γραφείων Διασύνδεσης σύμφωνα με μελέτη που εντάσσεται στα πλαίσια του Κοινοτικού Πακέτου Στήριξης (Κ.Π.Σ.) εμφανίζεται να επικεντρώνεται σε κάλυψη αναγκών που έχουν σχέση με

1. Τους σπουδαστές

- Πληροφόρηση για ακαδημαϊκή εξέλιξη
- Πληροφόρηση για επαγγελματική εξέλιξη
- Πληροφόρηση για λειτουργούντα προγράμματα κατάρτισης - εξειδίκευσης
- Πληροφόρηση για Ευρωπαϊκά προγράμματα π.χ. LEONARDO κ.λ.π.

- Πληροφόρηση για τους επαγγελματικούς ή ακαδημαϊκούς τομείς που δεν είναι κορεσμένοι
- Εύρεση θέσεων εργασίας
- Συμβουλές για επαγγελματικές προοπτικές
- Βοήθεια για πρώτη προσέγγιση με τον Επαγγελματικό και λοιπό Ακαδημαϊκό χώρο
- Βοήθεια - πληροφόρηση ανάπτυξης συνεργασιών
- Documentation

2. Ακαδημαϊκή κοινότητα

- Πληροφόρηση για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας σε επιστημονικό - τεχνικό επίπεδο
- Ενημέρωση (feedback από οικονομικό - κοινωνικό χώρο) για την πληρότητα των προγραμμάτων σπουδών και την ανταπόκριση τους στις ανάγκες της αγοράς
- Ενημέρωση για την απορροφητικότητα των σπουδαστών από τον παραγωγικό χώρο
- Καταγραφή και μελέτη αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού προγράμματος σπουδών και του εκπαιδευτικού συστήματος
- Σύνδεση με επιχειρήσεις - επαγγελματικούς φορείς και ενώσεις για την ανάληψη κοινών ερευνητικών και λοιπών προγραμμάτων. (8)

Ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι πτυχιούχοι είναι η δυσκολία εξεύρεσης απασχόλησης ανάλογης με τα προσόντα τους. Το πρόβλημα αυτό σχετίζεται όχι μόνο με τη γενικότερη κατάσταση της ελληνικής οικονομίας, αλλά και με

την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων που δεν έχουν καταφέρει μέχρι σήμερα τουλάχιστον, να προσδιορίσουν σε ικανοποιητικό βαθμό τις ανάγκες τους έτσι ώστε οι απόφοιτοι να μπορούν να απασχοληθούν άμεσα και να προσφέρουν εποικοδομητικά τις γνώσεις τους.

Η Εκπαιδευτική Κοινότητα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σύμφωνα πάντα με την αποστολή της, πρέπει να παρουσιάζεται ανοικτή και ευαίσθητη στις ανάγκες της κοινωνίας και της παραγωγής. Έτσι ο βασικός στόχος δεν πρέπει να είναι μόνο η εκπαίδευση κάτι που θεωρείται ότι πραγματοποιεί σε ικανοποιητικό βαθμό αλλά η δημιουργία επιστημονικών στελεχών πολύ υψηλών προδιαγραφών που είναι και γνώστες των αναγκών της χώρας.

Η ίδρυση του «Γραφείου Διασύνδεσης» σε κάθε ακαδημαϊκό χώρο αποτελεί το έναυσμα για τη στενότερη επαφή του με τις επιχειρήσεις, ώστε από τη μία πλευρά να γνωρίζουν οι επιχειρήσεις τις δυνατότητες των αποφοίτων και τις περιοχές ειδίκευσής τους, για να μπορέσουν να τους χρησιμοποιήσουν αποδοτικότερα για την κάλυψη των αναγκών τους και από την άλλη πλευρά να ενημερωθούν κυρίως οι φοιτητές και η επιστημονική κοινότητα για τις ανάγκες των ελληνικών επιχειρήσεων σε επιστημονικό προσωπικό και να προσδιοριστούν οι τάσεις που αφορούν τις τεχνολογικές εξελίξεις τα προσεχή χρόνια, σε συνάρτηση και με τις ανάγκες της αγοράς. Έτσι είναι δυνατόν να οριοθετηθούν τα πλαίσια εξειδίκευσης τους, ώστε η γνώση που αποκτάται στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση να αποτελέσει το υπόβαθρο για την τεχνολογική επανάσταση στον ελληνικό χώρο, πράγμα που συνεπάγεται και την οικονομική ευρωστία των επιχειρήσεων με γενικότερα οφέλη για την ελληνική οικονομία.

Σε εθνικό επίπεδο, έχουν γίνει ελάχιστες προσπάθειες μέχρι σήμερα για δημιουργία δικτύου γραφείων σταδιοδρομίας. Μια πρώτη «ώθηση» δόθηκε κατά κύριο λόγο στα πλαίσια του προγράμματος του ΕΚΤ «Σύνδεση Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι. με επιχειρήσεις». Μέσα από αυτό δημιουργήθηκαν δέκα περίπου γραφεία σταδιοδρομίας αποφοίτων, σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να επισημάνουμε ότι

- Οποιοσδήποτε ενέργειες διεξάγονται στα πλαίσια του έργου αυτού υπόκεινται στο Ελληνικό νομικό πλαίσιο.
- Τα κυριότερα αναγνωρισμένα Ευρωπαϊκά Τριτοβάθμια Ιδρύματα έχουν αναπτύξει αντίστοιχα Γραφεία Διασύνδεσης τα οποία λειτουργούν με μεγάλη επιτυχία σε ευρύτερο πλαίσιο δραστηριοτήτων.

Άμεσα ορατός στόχος είναι η σύνδεση Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι. με τις επιχειρήσεις να έχει τη μέγιστη απόδοση, με σκοπό τόσο την επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων των Α.Ε.Ι./Τ.Ε.Ι. όσο και τη στελέχωση των επιχειρήσεων με εξειδικευμένο προσωπικό σε περιοχές αιχμής με τελικό επιθυμητό αποτέλεσμα την αύξηση της ανταγωνιστικότητας τους, ώστε να υπάρξουν σημαντικά οφέλη για την ελληνική οικονομία γενικότερα. (5)

10. Περιγραφή σχεδίου αξιολόγησης παρούσας κατάστασης

Στην προσπάθεια αξιολόγησης της παρούσας κατάστασης κρίθηκε σωστό να ληφθεί υπόψη η γνώμη των πτυχιούχων του Τ.Ε.Ι. Έτσι συστάθηκε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο απαντήθηκε από τους πτυχιούχους και βοήθησε στην παραπάνω διαδικασία. Τα βήματα που ακολουθήθηκαν είναι τα παρακάτω

Στην αρχή ζητήθηκαν και δόθηκαν από την Γραμματεία του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, τα ονόματα και οι διευθύνσεις των σπουδαστών που είχαν ορκιστεί και λάβει το πτυχίο τους τα έτη 1992-1993-1994, με την αυστηρή υποχρέωση να χρησιμοποιηθούν μόνο στα πλαίσια της εργασίας.

Στην συνέχεια κρίθηκε ότι ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για να συλλεχθούν τα στοιχεία που ήταν απαραίτητα για την εκπόνηση της εργασίας ήταν το ερωτηματολόγιο.

Πληροφορίες για την πιθανή ύπαρξη ανάλογων εργασιών δόθηκαν από το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών χωρίς όμως να βρεθεί κάτι ουσιαστικό.

11.Επιλογή τύπου ερωτηματολογίου (Βιβλιογραφία 2)

Το ερωτηματολόγιο πρέπει να μεταφράζει το ζητούμενο της έρευνας σε συγκεκριμένες ερωτήσεις. Η μέγιστη μέριμνα και προσοχή κατά την σύνταξη των ερωτήσεων πρέπει να είναι το περιεχόμενα αυτών, η δομή και κατασκευή τους, το σχήμα τους και τέλος η σειρά που θα έχουν.

Πριν την σύνταξη του ερωτηματολογίου έπρεπε να αποφασιστεί ο τύπος που θα έχει ώστε να υπάρξουν όσο το δυνατό πιο έγκυρες και αρκετές σε αριθμό απαντήσεις. Η επιλογή έπρεπε να γίνει ανάμεσα σε τρεις τύπους ερωτήσεων, τις αυστηρά δομημένες ερωτήσεις (**close-ended**), στις οποίες οι ερωτηθέντες διαλέγουν μία ή περισσότερες από τις δοσμένες απαντήσεις, τις ημι-δομημένες ερωτήσεις (**open-ended**), όπου δεν υπάρχουν συγκεκριμένες επιλογές απαντήσεων αλλά οι ερωτηθέντες διατυπώνουν και συντάσσουν μόνοι τους τις απαντήσεις και τέλος τις ενδεχόμενες ερωτήσεις (**contingency questions**), οι οποίες διαμορφώνονται κατά περίπτωση ανάλογα με τις προηγούμενες απαντήσεις και αναφέρονται σε ομάδα ατόμων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. (2)

Εκείνος που κρίθηκε ως ο καλύτερος τύπος ερωτήσεων για το ερωτηματολόγιο της πτυχιακής εργασίας μου είναι οι ενδεχόμενες ερωτήσεις και αυτό γιατί το ερωτηματολόγιο αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη ομάδα ατόμων τους πτυχιούχους του Τ.Ε.Ι. Πάτρας και συγκεκριμένα του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων. Χρησιμοποιώντας αυτόν τον τύπο ερωτήσεων, οι ερωτηθέντες είχαν την δυνατότητα να απαντήσουν γρήγορα και εύκολα χωρίς να χρειάζεται να συντάξουν και να αναλύσουν τις απαντήσεις τους, γεγονός που μπορούσε να ενεργήσει ως ανασταλτικός παράγοντας στην απάντηση του ερωτηματολογίου. Επίσης οι απαντήσεις που δίνονται από τέτοιο ερωτηματολόγιο είναι σαφείς χωρίς να χρειάζονται ιδιαίτερες διευκρινήσεις.

Πρέπει όμως να αναφερθεί και ένα βασικό μειονέκτημα που παρουσιάζει αυτός ο τύπος ερωτήσεων. Πολλές φορές οι δοσμένες απαντήσεις κατευθύνουν τον ερωτηθέντα σε προκαθορισμένες επιλογές τις οποίες μπορεί να μην τις σκεφτόταν ή να τις σκεφτόταν με διαφορετικό τρόπο και να έδιναν άλλο είδος απάντησης. Παρόλα αυτά για την συγκεκριμένη εργασία αυτός ο τύπος κρίθηκε ο πιο κατάλληλος.

12. Σύνταξη ερωτηματολογίου

Το επόμενο μέρος της εργασίας ασχολείται με την σύνταξη του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο απαρτίζεται από εννέα ερωτήσεις και κάθε μία ερώτηση από δύο ή περισσότερες υποερωτήσεις. Γίνεται προσπάθεια να καλυφθεί όλο της φάσμα της σπουδαστικής και επαγγελματικής πορείας των αποφοίτων.

Αρχικά το ερωτηματολόγιο αναφέρεται στα μαθήματα που παρακολούθησαν οι σπουδαστές στη διάρκεια της φοίτησης τους και ζητάει να εντοπισθούν εκείνα που βοηθούν, στην εξεύρεση της εργασίας και άσκησης αυτής. Ασχολείται δηλαδή τόσο με την περίοδο που ο πτυχιούχος ψάχνει για εργασία όσο και την περίοδο που εκείνος εργάζεται. Εντοπίζονται εκείνες οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι συμπεριφορές που χρειάζεται να αποκτήσουν οι σπουδαστές ώστε να ασκήσει σωστά και αποτελεσματικά το επάγγελμά του.

Άλλο ζητούμενο του ερωτηματολογίου είναι τα μαθήματα που θεωρούν οι πτυχιούχοι ότι πρέπει να αναθεωρηθούν ή να εκσυγχρονιστούν ώστε να αντεπεξέλθουν στις σημερινές επαγγελματικές απαιτήσεις.

Τέλος αναζητούνται τα μαθήματα εκείνα που πρέπει να προστεθούν στο πρόγραμμα σπουδών του τμήματος για να συμπληρώσουν τις γνώσεις των μελλοντικών επαγγελματιών.

Στο ερωτηματολόγιο υπάρχουν επίσης ερωτήσεις που ενδιαφέρονται για τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες των πτυχιούχων τόσο κατά την διάρκεια της φοίτησής του, με την παρακολούθηση των προγραμμάτων ERASMUS, όσο και με τις μεταπτυχιακές τους σπουδές στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό. Έτσι υπάρχει η δυνατότητα συλλογής πληροφοριών σχετικά με τους λόγους που τους οδήγησαν σε μια τέτοια απόφαση, τις γνώσεις που αποκόμισαν από τις σπουδές τους και τις εμπειρίες που απέκτησαν από τις δραστηριότητες αυτές.

Ένα άλλο σημείο του ερωτηματολογίου ασχολείται με την σημασία και το ρόλο που έπαιξε η «πρακτική άσκηση» στην εύρεση και εκτέλεση της εργασίας των ερωτηθέντων. Εδώ ζητείται από τους πτυχιούχους να αξιολογήσουν την σημασία της «πρακτικής άσκησης» όσον αφορά τις ευκαιρίες και προοπτικές που τους πρόσφερε ως προς την μελλοντική τους εργασία.

Σε επόμενη ερώτηση ζητούνται πληροφορίες σχετικά με την προϋπηρεσία των πτυχιούχων. Ρωτούνται δηλαδή για το αν έχουν δουλέψει σε άλλη επιχείρηση εκτός της τωρινής τους απασχόλησης και ποιοι είναι οι λόγοι που δεν εργάζονται πια εκεί. Αυτό το σημείο του ερωτηματολογίου είναι αρκετά ενδιαφέρον μια και από τις απαντήσεις των πτυχιούχων φαίνονται οι απαιτήσεις και οι στόχοι τους όπως και το κλίμα που επικρατεί στον εργασιακό χώρο ιδιαίτερα για εκείνους που εργάζονται για πρώτη φορά.

Το τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου ασχολείται με την τωρινή απασχόληση των πτυχιούχων. Εκτός από το χρονικό διάστημα απασχόλησής τους λαμβάνονται πληροφορίες για την μισθολογική τους εξέλιξη στο διάστημα αυτό, την θέση που έχουν μέσα στην επιχείρηση, για το πως αισθάνονται οι ίδιοι και για την μορφή τυχόν επιμόρφωσης που δέχτηκαν με σκοπό την αρτιότερη άσκηση του αντικειμένου ενασχόλησής τους.

13. Σύνταξη επιστολής προς τους απόφοιτους του τμήματος

(Βιβλιογραφία 2)

Για να γίνει κατανοητό στους ερωτηθέντες το περιεχόμενο και ο σκοπός του ερωτηματολογίου είναι απαραίτητο να συνοδεύεται αυτό από μια επιστολή που να εξηγεί τους λόγους αποστολής του.

Η συνοδευτική επιστολή έχει ως βασικό σκοπό να εξηγήσει τον σκοπό της εργασίας στους απευθυνόμενους πτυχιούχους έτσι ώστε να υπάρχει υψηλός αριθμός απαντήσεων. Το περιεχόμενο της επιστολής είναι σημαντικό ιδίως για ερωτηματολόγια που στέλνονται ταχυδρομικώς, όπου η εξασφάλιση μεγάλου ποσοστού συμμετοχής είναι δύσκολη ιδιαίτερα όταν πρέπει να απαντηθούν περισσότερες από δύο ή τρεις ερωτήσεις.

Για να επιτύχει η επιστολή τον σκοπό της πρέπει (1) να δείχνει την ταυτότητα είτε του υπεύθυνου οργανισμού που διεξάγει την έρευνα είτε των προσώπων που κάνουν την μελέτη, (2) να εξηγεί τον σκοπό της μελέτης αυτής, (3) να εξηγεί γιατί θεωρείται απαραίτητη η συμμετοχή των ατόμων που λαμβάνουν την επιστολή και (4) να διαβεβαιώνει τα άτομα αυτά ότι οι πληροφορίες που θα δώσουν δεν πρόκειται να γίνουν γνωστές πέρα από τα πλαίσια της μελέτης. (2)

Κατά την σύνταξη τώρα της επιστολής, για την συγκεκριμένη εργασία, αρχικά έγινε γνωστό το όνομα και η ασχολία αυτού που κάνει την μελέτη, δηλαδή το όνομά μου και η ειδικότητά μου ως σπουδάστρια του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Τ.Ε.Ι. Πάτρας. Στη συνέχεια αναφέρθηκε ο λόγος ύπαρξης και ο σκοπός της επιστολής. Αναφέρθηκε δηλαδή ότι ήταν απαραίτητα κάποια στοιχεία σχετικά με την κατάρτιση που δίνει το Τ.Ε.Ι. στους σπουδαστές του και κάποιες πληροφορίες σχετικά την επαγγελματική αποκατάσταση αυτών. Έπειτα δόθηκε έμφαση στο ότι τα παραπάνω στοιχεία θα βοηθούσαν στην εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας και ότι

μόνο από τους ίδιους μπορούσαν να συλλεχθούν, τονίζοντας έτσι την σπουδαιότητα της συμμετοχής τους.

Τέλος διευκρινιζόταν ο τρόπος που αποκτήθηκαν τα προσωπικά τους στοιχεία και δινόταν διαβεβαίωση ότι δεν θα γινόταν χρήση των πληροφοριών που θα έδιναν για άλλο λόγο εκτός της εργασίας.

Μέσα στον φάκελο που στάλθηκε η επιστολή και το ερωτηματολόγιο υπήρχε και ένας άλλος άδειος φάκελος με γραμματόσημο και αναγραμμένο το όνομα του υπεύθυνου της εργασίας, στον οποίο θα έστελναν το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο. Αυτό έγινε για να αυξηθούν οι πιθανότητες αποστολής των απαντήσεών τους μια και μπορεί οι ερωτηθέντες να αμελούσαν να αγοράσουν φάκελο και να τον ταχυδρομήσουν.

Στο τέλος της εργασίας παρατίθεται η συνοδευτική επιστολή και το ερωτηματολόγιο που στάλθηκαν στους πτυχιούχους του τμήματος.

14.Πορίσματα από το ερωτηματολόγιο

Μετά την συγκέντρωση των απαντήσεων από τους πτυχιούχους του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, το επόμενο μέρος της εργασίας είναι η διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το τι θεωρούν οι ερωτηθέντες ότι επηρέασε περισσότερο τόσο την εκπαιδευτική όσο και την επαγγελματική τους πορεία.

Στην συνέχεια αναγράφονται τα πορίσματα από τις απαντήσεις τους σε κάθε ένα από τα ερωτήματα ξεχωριστά. Στους αποφοίτους στάλθηκαν 150 επιστολές και λήφθηκαν 50 απαντήσεις. Συμπεραίνεται επομένως ότι στο ερωτηματολόγιο απάντησε το (33,3%) των ερωτηθέντων και όπως είναι φυσικό τα συμπεράσματα βγήκαν από αυτές τις απαντήσεις.

A. Ο ρόλος της κατάρτισης από το Τ.Ε.Ι. στην εξεύρεση εργασίας

Στο ερώτημα «*ποιο μάθημα του προγράμματος σπουδών επηρέασε περισσότερο την εύρεση εργασίας*» απάντησε ένα ποσοστό (34%). Το μάθημα που θεωρήθηκε χρησιμότερο για τους περισσότερους ερωτηθέντες ήταν οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, (ποσοστό 28,1%). Στην συνέχεια εξίσου σημαντικά μαθήματα θεωρήθηκαν η Έρευνα Αγοράς (ποσοστό 12,5%), οι Δημόσιες Σχέσεις (ποσοστό 9,3%), η Λογιστική, τα Αγγλικά και το μάθημα Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες (ποσοστό 6,2%).

Το υπόλοιπο (43,9%) των απαντήσεων αντιστοιχεί στα μαθήματα Αρχές Οικονομικής, Πρόσληψη και Εκπαίδευση Πωλητών, Συμπεριφορά Καταναλωτών και Διοίκηση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, Διοίκηση Marketing.

B. Η σημασία της κατάρτισης που παρέχει το Τ.Ε.Ι. στην άσκηση της εργασίας

Όσον αφορά τώρα το ερώτημα «*ποια μαθήματα βοήθησαν στην άσκηση της εργασίας των πτυχιούχων*», εδώ απάντησε το (80%) των ερωτηθέντων. Το μάθημα των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών θεωρήθηκε το μάθημα που βοήθησε περισσότερο, απάντησε το 20,4%. Τα Αγγλικά (14,4%), η Λογιστική (10,8%), οι Δημόσιες Σχέσεις (9,6%), το Marketing (7,2%) και η Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων (6,02%) είναι μαθήματα στα οποία οι πτυχιούχοι του τμήματος χρειάστηκε να ανατρέξουν και βοηθήθηκαν από αυτά.

Το υπόλοιπο (31,58%) αντιστοιχεί στα μαθήματα Χρηματοδοτική Διοίκηση, Εργατικό Δίκαιο, Ανθρώπινες Σχέσεις στην Εργασία, Στατιστική Επιχειρήσεων.

Συμπεριφορά Καταναλωτών, Οικονομικός Προγραμματισμός και στο μάθημα Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες.

Γ.Μαθήματα που χρειάζονται βελτίωση-εκσυγχρονισμό

Υπήρξε μεγάλος αριθμός ερωτηθέντων, το (68%), που απάντησε ότι «μερικά από τα μαθήματα του προγράμματος σπουδών χρειάζεται να βελτιωθούν ή να εκσυγχρονιστούν», έτσι ώστε προσθέτοντας νέα δεδομένα και στοιχεία, αφαιρώντας απαρχαιωμένες θεωρίες, διορθώνοντας τον τρόπο γραφής και διδασκαλίας τους να προσφέρουν πολύ περισσότερα στον σημερινό σπουδαστή του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων.

Οι Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές είναι το μάθημα εκείνο που θεωρήθηκε από τους περισσότερους ερωτηθέντες ότι χρειάζεται βελτίωση (ποσοστό 17,6%). Αλλαγή επίσης χρειάζονται σύμφωνα πάντα με την άποψη των ερωτηθέντων, οι Δημόσιες Σχέσεις (13,7%), οι Ανθρώπινες Σχέσεις στην Εργασία (9,8%), η Επιχείρηση και Κοινωνία, τα Αγγλικά και η Οργάνωση Γραφείου (7,85).

Υπάρχουν και άλλα μαθήματα τα οποία κατά την γνώμη των ερωτηθέντων χρειάζονται εκσυγχρονισμό, το υπόλοιπο (35,5%) και αυτά είναι η Συμπεριφορά Καταναλωτών, η Οικονομική της Διοίκησης, το μάθημα Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες, η Λογιστική, η Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων, η Στατιστική Επιχειρήσεων

Δ. Μαθήματα που χρειάζεται να προστεθούν στο πρόγραμμα σπουδών

Το (28%) των ερωτηθέντων πρόσθεσε κάποια «μαθήματα ως απαραίτητα να συμπληρωθούν στο πρόγραμμα σπουδών του τμήματος» ώστε να αναβαθμιστεί. Αυτά είναι μαθήματα σχετικά με τη Δημοσιογραφία, το Marketing, τις Πωλήσεις, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Επίσης πρέπει να προστεθούν μαθήματα που έχουν σχέση με την Στατιστική Επιχειρήσεων, νέα πακέτα στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές και στην Λογιστική, μάθημα σχετικό με Φορολογική Νομοθεσία, το Χρηματιστήριο και την Βιομηχανική Παραγωγή. Ένα άλλο επίσης ενδιαφέρον μάθημα που σημειώθηκε από τους αποφοίτους είναι εκείνο της Συγχώνευσης - Επιχειρηματικής Αποτυχίας (Mergers and Consolidation).

Πρέπει να σημειωθεί ότι υπήρξε απόφοιτος που θεώρησε απαραίτητες τις επισκέψεις σε επαγγελματικούς χώρους και δεν έλειψε τέλος εκείνος που πρότεινε τον περιορισμό των μαθημάτων ώστε να γίνει ουσιαστικότερη η σπουδή των υπολοίπων.

Υστερα από την εξέταση των παραπάνω απαντήσεων μπορεί κανείς να παρατηρήσει την ευρεία χρήση των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και την αναγκαιότητα γνώσης της λειτουργίας τους. Όπως είναι γνωστό κάθε μέρα τα προγράμματα των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών βελτιώνονται και τα μηχανήματα αναβαθμίζονται. Η εξέλιξη αυτή επομένως υποχρεώνει τον ευρύτερο κοινωνικό-οικονομικό χώρο να αναπροσαρμόζεται στα νέα δεδομένα μια και οι επαγγελματικές και καθημερινές μας ανάγκες το απαιτούν. Επομένως και το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα θα πρέπει να βελτιώνει συνεχώς την σπουδή των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών αφού όπως φάνηκε και από τις απαντήσεις των

πτυχιούχων θεωρούνται απαραίτητοι τόσο στην εύρεση όσο στην άσκηση της εργασίας τους.

Ένα εξίσου σημαντικό μάθημα για τους ερωτηθέντες, σύμφωνα πάντα με τις απαντήσεις που έδωσαν είναι οι ξένες γλώσσες και ιδιαίτερα τα Αγγλικά. Η εξειδικευμένη ορολογία πάνω σε οικονομικά, χρηματοοικονομικά, εμπορικά και λογιστικά ζητήματα είναι απαραίτητη, γι' αυτό πρέπει να γίνεται εκτεταμένη μελέτη και εξέταση από τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Τέλος οι Δημόσιες Σχέσεις, τα μαθήματα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων, Λογιστικής όπως και εκείνα του Οικονομικού Προγραμματισμού, παρόλο που κατά την γνώμη των πτυχιούχων η ύλη τους χρειάζεται σοβαρές και ουσιαστικές αλλαγές, η διδασκαλία τους θεωρείται απαραίτητη αφού έχουν άμεση εφαρμογή στις επαγγελματικές δραστηριότητες.

Ε. Συμμετοχή πτυχιούχων σε προγράμματα ERASMUS και σε μεταπτυχιακές σπουδές

«Το πρόγραμμα ERASMUS» είναι μια προσπάθεια αρκετών χρόνων εκ' μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει σαν βασικό σκοπό την ανταλλαγή σπουδαστών που προέρχονται από Εκπαιδευτικά Ιδρύματα χωρών που είναι κράτη-μέλη. Οι σπουδαστές μέσω της διαδικασίας αυτής έχουν την δυνατότητα, κατά την διάρκεια της φοίτησής τους, να παρακολουθήσουν μαθήματα αντίστοιχα του τμήματός τους σε ξένη χώρα, ζώντας για ένα διάστημα εκεί.

Βάση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου η συντριπτική πλειοψηφία των σπουδαστών, (το 93,9%), δεν έχει συμμετάσχει σε προγράμματα ERASMUS. Οι λίγες

εξαίρεσεις που βρέθηκαν, είχαν επισκεφθεί αντίστοιχη σχολή της Αγγλίας, (Brighton) για τρεις και έξι μήνες.

Μέσω των προγραμμάτων αυτών οι σπουδαστές τελειοποίησαν την ξένη γλώσσα που μιλούσαν, απέκτησαν εμπειρία να ζουν μόνοι τους σε μια ξένη χώρα, γνώρισαν τον τρόπο ζωής και τις συνήθειες των ανθρώπων της χώρας που επισκέφθηκαν.

Λίγοι είναι επίσης οι πτυχιούχοι που έκαναν «μεταπτυχιακές σπουδές» μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους στο Τ.Ε.Ι., ένα ποσοστό (10,4%) και οι περισσότεροι από αυτούς, το (75%), παρακολούθησαν κάποιο Πανεπιστήμιο του εσωτερικού.

Το Πανεπιστήμιο στο οποίο απευθύνθηκαν είναι η Ανώτατη Βιομηχανική Σχολή Πειραιά, το τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και το Χρηματοοικονομικό Τμήμα.

Στο εξωτερικό ένας απόφοιτος επισκέφθηκε τα Γαλλικό Πανεπιστήμιο (Σεν Ζακ).

Τα στοιχεία που αποκόμισαν οι απόφοιτοι από τις μεταπτυχιακές τους σπουδές είναι προοπτικές για εύρεση καλύτερης θέσης εργασίας, καλύτερη μισθολογική εξέλιξη, μεγαλύτερες δηλαδή οικονομικές απολαβές, καλύτερη αντιμετώπιση στον εργασιακό χώρο και κυρίως δυνατότητα ανάληψης επιχειρηματικής δραστηριότητας.

ΣΤ.Σημασία και ρόλος της «πρακτικής άσκησης»

Το επόμενο ερώτημα στο οποίο έπρεπε να απαντήσουν οι πτυχιούχοι του τμήματος ήταν σχετικό με την «πρακτική άσκηση» και «τον ρόλο που έπαιξε στην επαγγελματική αποκατάσταση τους».

Οι περισσότεροι απόφοιτοι, (το 37,9%), παρόλο που δεν εργάζονται σε επιχείρηση που το αντικείμενο της να είναι σχετικό με εκείνο της «πρακτικής άσκησης» πιστεύουν ότι τους βοήθησε σαν μια πρώτη επαφή με τον εργασιακό χώρο.

Υπάρχουν επίσης αρκετοί που δουλεύουν σε αντίστοιχη επιχείρηση με εκείνη της «πρακτικής τους άσκησης», (το 15,5%) και είχαν γνώση του αντικειμένου εργασίας, όπως και εκείνοι που συνεχίζουν να εργάζονται στην ίδια επιχείρηση που έκαναν την «πρακτική» τους, (ποσοστό 10,3%).

Ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων αυτοαπασχολούνται, το (17,2%), ενώ άλλοι, το (15,5%), δεν εργάζονται την συγκεκριμένη στιγμή αλλά η «πρακτική άσκηση» τους έφερε σε επαφή με τον εργασιακό χώρο.

Δεν έλειψαν βέβαια και ο απόφοιτος που πιστεύει ότι η «πρακτική άσκηση» δεν έπαιξε κανένα ρόλο στην επαγγελματική του σταδιοδρομία, όπως και η απάντηση ενός από τους ερωτηθέντες που δηλώνει ότι βρήκε την τωρινή του απασχόληση μέσω της «πρακτικής άσκησης».

Z. Προϋπηρεσία των πτυχιούχων του τμήματος

Στο ερώτημα «*έάν οι πτυχιούχοι έχουν δουλέψει σε άλλη επιχείρηση εκτός από την τωρινή τους απασχόλησης και εκείνη της «πρακτικής άσκησης» οι απαντήσεις μοιράστηκαν.*

Οι αρνητικές απαντήσεις είχαν μια μικρή υπεροχή, απάντησε αρνητικά το (57,7%). Όσοι όμως είχαν δουλέψει και σε άλλες επιχειρήσεις, το (42,2%), εξήγησαν με τους παρακάτω λόγους γιατί δεν εργάζονται πλέον εκεί.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων, το (32,2%), έφυγαν από την επιχείρηση στην οποία εργάζονταν επειδή δεν ήταν ικανοποιημένοι από τις οικονομικές απολαβές τους. Πολλοί επίσης έφυγαν γιατί προτίμησαν άλλη επιχείρηση με καλύτερες προοπτικές, πιο αξιόπιστη επιχείρηση. Εδώ το ποσοστό ανέρχεται στο (19,3%).

Άλλοι εγκατέλειψαν την επιχείρηση στην οποία δούλευαν επειδή δεν ήταν ικανοποιημένοι από το περιβάλλον (12,9%), ενώ άλλοι επειδή έληξε η σύμβαση εργασίας που είχαν υπογράψει (9,6%). Σε μικρότερο ποσοστό ερωτηθέντων, (6,4%), οι λόγοι απομάκρυνσής από την επιχείρηση ήταν οι άσχημες σχέσεις τους με τους προϊστάμενους, η απόλυσή τους λόγω ανάγκης περικοπής προσωπικού (3,2%) και η απόλυσή τους λόγω ακατάλληλότητάς τους στην επιχείρηση (3,2%).

Τελευταίοι λόγοι απομάκρυνσης που δόθηκαν από τους ερωτηθέντες ήταν η παραίτηση τους λόγω στράτευσης (6,4%), η αναγκαστική διακοπή της εργασίας λόγω διάλυσης της εταιρείας (6,4%) και η παραίτηση τους λόγω άσχημου ωραρίου και μεγάλης απόστασης του χώρου εργασίας από την κατοικία (3,2%).

Η.Επαγγελματική δραστηριότητα των πτυχιούχων

Το τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου είχε να κάνει με την «*τωρινή απασχόληση των ερωτηθέντων*», ενδιαφερόταν δηλαδή να μάθει με το κατά πόσο είναι ευχαριστημένοι από τον χώρο και το περιβάλλον εργασίας και από τις οικονομικές απολαβές τους.

Στην ερώτηση ποιος ο ρόλος του πτυχίου στην κατάληψη της θέσης εργασίας μέσα στην επιχείρηση οι απαντήσεις ποικίλουν. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες, το (31,3%), απάντησαν ότι παίρνουν το επίδομα που αντιστοιχεί στους πτυχιούχους ενός Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, ενώ το (13,7%) κατέχουν θέση ανάλογη των προσόντων και των γνώσεών τους.

Αρκετοί είναι επίσης εκείνοι που αυτοαπασχολούνται, το (29,4%), ενώ για ένα ποσοστό (9,8%), για τους οποίους το πτυχίο δεν έπαιξε κανένα ρόλο ούτε χρειάστηκε πουθενά. Τέλος υπάρχει και ένα μέρος ερωτηθέντων που δεν εργάζεται (15,6%).

Οι περισσότεροι από τους πτυχιούχους εργάζονται στην τωρινή τους απασχόληση για ένα χρόνο, το (28,2%), ή δύο χρόνια, (33,3%), ενώ λιγότεροι είναι εκείνοι που έχουν εργαστεί για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, περισσότερο των τριών χρόνων, (συνολικό ποσοστό 28,2%). Τέλος ένα (5,2%) έχει δουλέψει για 6 μήνες ενώ (2,5%) για 1,5 χρόνια.

Στο διάστημα αυτό για το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (68,4%), υπήρξε μισθολογική εξέλιξη για την οποία, το (51,6%) είναι μέτρια ικανοποιημένοι, το (35,4%) πολύ ικανοποιημένοι και το (12,9%) καθόλου ικανοποιημένοι.

Εξετάζοντας τώρα την γενικότερη αντιμετώπιση των πτυχιούχων από την επιχείρηση, οι περισσότεροι, το (42,5%), την θεωρούν καλή, αρκετοί πολύ καλή, το (32,5%), λιγότεροι μέτρια, το (22,5%), ενώ ένας μόνο άσχημη.

Όσον αφορά τέλος την εκπαίδευση που δέχτηκαν οι ερωτηθέντες από την επιχείρηση στην οποία εργάζονται πάνω στο συγκεκριμένο τομέα που ασχολούνται ένα ποσοστό (64,1%) απάντησε θετικά ότι δέχτηκε επιμόρφωση ενώ το (35,8%) αρνητικά.

Για τους περισσότερους ερωτηθέντες, το (48,5%), η επιμόρφωση αυτή είχε την μορφή παρακολούθησης πιο έμπειρου υπαλλήλου και συνεργασίας μαζί του, ενώ για ένα ποσοστό (37,1%) η εκπαίδευση έγινε μέσω σεμιναρίων. Το (5,7%) των πτυχιούχων χρειάστηκε να μελετήσουν βιβλία, περιοδικά και εγχειρίδια μόνοι τους, για να μπορέσουν να ενημερωθούν σωστά ή να παρακολουθήσουν διαλέξεις, ενώ λιγότεροι ήταν εκείνοι που πήραν μέρος σε εκπαιδευτικά ταξίδια το (2,8%).

15. Οι απαιτήσεις της αγοράς εργασίας (Βιβλιογραφία 5)

Κάθε παραγωγική μονάδα και επιχείρηση λαμβάνει υπόψη της πολλά πράγματα για να μπορέσει να αναπτυχθεί και να εδραιωθεί στο χώρο της.

Μια παραγωγική μονάδα χρειάζεται γενικές αλλά και εξειδικευμένες πληροφορίες από καταρτισμένα και υπεύθυνα άτομα, πάνω σε διάφορα θέματα που αφορούν την λειτουργία τους, όπως επίσης και γνώσεις για διεθνή θέματα που να συντελούν στην διεθνή τους επικοινωνία μια και υπάρχει σαφή τάση τα προϊόντα να εξαπλωθούν στην διεθνή αγορά.

Εξίσου μεγάλης σημασίας θέμα για τις παραγωγικές μονάδες είναι η τεχνική υποστήριξη και εκπαίδευση. Χρειάζονται δηλαδή άτομα που να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τυχόν τεχνικά προβλήματα και να μπορούν να προσαρμόζονται στις τεχνολογικές εξελίξεις.

Γνώσεις marketing, δημοσίων σχέσεων και διοικητικών εφαρμογών, θεωρούνται απαραίτητες για την στελέχωση της επιχείρησης και την επάνδρωσή της στον χώρο.

Οι παραγωγικές μονάδες είναι υποχρεωμένες να υποτάσσονται στον γενικό κανόνα και στις απαιτήσεις της εποχής. Έτσι οι αρμονικές και εποικοδομητικές σχέσεις με το κοινωνικό σύνολο και τα αρμόδια όργανα του Κράτους είναι απαραίτητες. Το ενδιαφέρον για το περιβάλλον και οι ανάλογες αποφάσεις και ενέργειες για την προστασία αυτού πρέπει είναι πρωταρχική μέριμνα των παραγωγικών μονάδων.

Πολλές φορές οι επιχειρήσεις καταφεύγουν σε διάφορες μεθόδους εκπαίδευσης των στελεχών και των εργαζομένων ώστε να ολοκληρώσουν την μόρφωσή και την κατάρτισή τους. Τέτοιες μέθοδοι είναι σεμινάρια, στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, διαλέξεις και πρακτική άσκηση για κάποιο χρονικό διάστημα σε κάποιον συγκεκριμένο τομέα.

Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση επομένως έχει υποχρέωση να προσφέρει τέτοια κατάρτιση στους σπουδαστές ώστε να καλύπτονται οι ανάγκες της ευρύτερης αγοράς και να διατηρεί αμφίδρομη σχέση μ' αυτήν. (5)

16. Συμπεράσματα (Βιβλιογραφία 5-8)

Μετά την εξέταση της παρούσας κατάστασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και την μορφή επικοινωνίας που διατηρεί αυτή με τις διάφορες παραγωγικές μονάδες, αλλά και τους σπουδαστές, αποφοίτους και τελειόφοιτους, γίνεται προσπάθεια να προταθούν κάποιες λύσεις που θα κάνουν αποτελεσματικότερη αυτή την επικοινωνία.

Αρχικά πρέπει να τονισθεί ότι για να μπορέσει να υπάρξει σωστή επικοινωνία πρέπει κάθε μηχανισμός ανατροφοδότησης που θα θεσπιστεί από το ίδρυμα να λειτουργεί σωστά. Πολλές φορές ο μηχανισμός αυτός είναι άτυπος και οι πληροφορίες συλλέγονται από ατομικές συνεντεύξεις πτυχιούχων, ή από δημοσιεύσεις σε εφημερίδες και περιοδικά. Στην παρούσα κατάσταση δεν λειτουργούν δυναμικοί μηχανισμοί ανάδρασης που να επιδρούν στα προγράμματα σπουδών και στα μαθήματα που διδάσκονται. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην βελτιώνονται και αναπροσαρμόζονται τα μαθήματα κατά τέτοιο τρόπο που να ικανοποιούν τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Όπως προέκυψε από τις απαντήσεις των αποφοίτων στο σχετικό ερωτηματολόγιο, ο θεσμός της πρακτικής άσκησης θα πρέπει να συνεχιστεί και να γίνει οδηγός κάθε νέας προσπάθειας επικοινωνίας με το ευρύτερο κοινωνικό -οικονομικό περιβάλλον. Θα πρέπει δε οι πληροφορίες που λαμβάνονται από τα βιβλία πρακτικής άσκησης να μελετούνται, να αξιολογούνται και να οδηγούν σε ανάληψη δραστηριοτήτων. Με αυτό τον τρόπο θα κατορθωθεί η αμφίδρομη σχέση του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος με τις διάφορες παραγωγικές μονάδες, η ενημέρωση για νέες θέσεις εργασίας, για νέες μεθόδους παραγωγής, για την ποιότητα της κατάρτισης των σπουδαστών του.

Από την μελέτη του IRDAC (INDUSTRIAL RESEARCH AND DEVELOPMENT ADVISORY COMMITTEE OF THE EUROPEAN COMMISSION) QUALITY AND

RELEVENCE φαίνεται ότι πρέπει να αναληφθούν δράσεις ώστε να αναβαθμιστεί η δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση και να έρθει σε επαφή με το ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα προτείνει

1. Ανάπτυξη ανταγωνισμού στα άτομα

α. Οι μαθητές και οι σπουδαστές - φοιτητές θα πρέπει να ωφελούνται από σωστά δομημένα προγράμματα σπουδών τόσο στα σχολεία όσο και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

β. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να διασφαλίσουν ότι το αντικείμενο των μαθημάτων συμβαδίζει με τις αλλαγές και τις απαιτήσεις στον εργασιακό χώρο.

γ. Οι διάφορες εταιρείες και παραγωγικές μονάδες θα πρέπει να κάνουν γνωστές τις ανάγκες για ανθρώπινο δυναμικό.

δ. Η αρχική πολιτική της εκπαίδευσης θα πρέπει να αποφεύγει τον πειρασμό της ασυτηρής ειδίκευσης αλλά να προάγει την έννοια του επαγγελματισμού

2. Προετοιμασία ατόμων και κοινωνίας για μια εποχή μάθησης

α. Τα άτομα πρέπει να αναπτύξουν τις ικανότητες εκμάθησης για την ζωή.

β. Το πρόγραμμα μαθημάτων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να σχεδιάζονται με σαφήνεια ως η αρχή για μια συνεχή διαδικασία εκμάθησης

γ. Οι εταιρείες θα πρέπει να αναγνωρίζουν και να ανταμείβουν την ικανότητα των υπαλλήλων να μαθαίνουν γρήγορα και να προοδεύουν.

δ. Οι υπεύθυνες αρχές θα πρέπει να εξασφαλίσουν μια πιο δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στις δαπάνες για την παιδεία και την συνεχιζόμενη εκπαίδευση.

3. Υιοθέτηση ποιοτικών εννοιών και ιδεών στην εκπαίδευση και πρακτική άσκηση

α. Τα νεαρά άτομα πρέπει να είναι εξοικειωμένα από νωρίς με τον θετικό τρόπο σκέψης μέσω της εκπαίδευσης.

β. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να είναι ικανά να καταλάβουν και να αντιδράσουν αποτελεσματικά στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των «πελατών» τους.

γ. Οι παραγωγικές μονάδες πρέπει να συντελούν στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης και να δημιουργούν υψηλής ποιότητας και πιο διάφανη αγορά.

δ. Οι υπεύθυνες αρχές θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όσοι προωθούν και ασχολούνται με την εκπαίδευση και την πρακτική άσκηση θα πρέπει να ενστερνίζονται αρχές - θεωρίες με ποιότητα, ότι όλες οι προσπάθειες τους θα αξιολογούνται με εξονυχιστικούς ελέγχους και ότι θα χρησιμοποιούνται οι πιο αποτελεσματικές μεθόδους διδασκαλίας.

4. Συνδυασμός, έρευνα και ανάπτυξη επενδύσεων με κατάλληλη εκπαίδευση και προσπάθειες πρακτικής άσκησης

α. Πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση στην εξασφάλιση γνώσεων υψηλής τεχνικής και τεχνολογίας όπως και στην ανάπτυξη δημιουργικής σκέψης και έρευνας στα νεαρά άτομα.

β. Επικράτηση ισορροπίας στις λειτουργίες του προσωπικού των Πανεπιστημίων όσον αφορά την εκπαίδευση και την έρευνα. Κατάλληλη εκπαίδευση και πρακτική άσκηση σε άτομα που συνεχίζουν διδακτορική πορεία. Ανάπτυξης και προώθησης της ιδέας εκμάθησης μέσω έρευνας.

γ. Έμφαση στην πειθαρχική έρευνα από μέρους της κοινωνίας αλλά και ατομική έρευνα.

δ. Περισσότερο συστηματική εκμετάλλευση και διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας και της ανάπτυξης μέσω ανάλογων προσπάθειών.

5. Ανάπτυξη μιας Ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής

Πρέπει να επιτευχθεί ανάπτυξη της μεταφοράς και της συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανταλλάσσοντας νέα τεχνολογία και γλώσσα μέσω της εκπαίδευσης και της πρακτικής άσκησης, ως

πρώτο βήμα εθελοντικής σύγκλησης. Επίσης διευκόλυνση της ανταλλαγής πείρας και των καινοτομιών στις διάφορες προσεγγίσεις εκμάθησης. (5)

Ένας άλλος μηχανισμός επανατροφοδότησης που μπορεί να δώσει σημαντικούς καρπούς είναι τα «Γραφεία Διασύνδεσης». Ο μηχανισμός αυτός λειτουργεί σήμερα πιλοτικά στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Αυτός ο μηχανισμός φαίνεται να είναι ταχύτερος μια και μεταφέρει τις πληροφορίες κατευθείαν από τις βιομηχανίες και τις επιχειρήσεις στα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ή στο Υπουργείο Παιδείας.

Σχετικά με τα «Γραφεία Διασύνδεσης», βάση σχετικής βιβλιογραφίας που παρατίθεται στο τέλος της εργασίας (8), προτείνεται κατ' αρχήν η μεθόδευση των γραφείων ή η αναβάθμισή τους (αν υπάρχουν) σε ορισμένα Α.Ε.Ι.Ι.Τ.Ε.Ι. για πιλοτική εφαρμογή. Κορμός αυτού του προγράμματος είναι ο παρακάτω

- Αρχικά θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα απογραφικό δελτίο που σε γενικές γραμμές θα περιλαμβάνει τα προσόντα των αποφοίτων (σύντομο βιογραφικό σημείωμα που θα εμπεριέχει ειδικές επιστημονικές γνώσεις, γνώσεις ξένων γλωσσών, γνώσεις υπολογιστή, περίληψη διπλωματικής εργασίας ή και διδακτορικής διατριβής) και τις επιθυμίες τους όσον αφορά το αντικείμενο της επαγγελματικής τους απασχόλησης και τη γεωγραφική περιοχή της χώρας που θέλουν να εργαστούν. Το απογραφικό δελτίο θα αποσταλεί στους αποφοίτους των τριών τελευταίων ετών και στους τελειόφοιτους σπουδαστές, ώστε να συμπληρωθεί και να επιστραφεί στο «Γραφείο Διασύνδεσης».
- Να διοργανωθούν ημερίδες και προβολές στο χώρο του κάθε Ιδρύματος, όπου θα αναλυθούν από εκπροσώπους των Ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων η υπάρχουσα τεχνολογική κατάσταση της χώρας, οι τεχνολογικές εξελίξεις ανά επιστημονικό κλάδο, οι τάσεις που επικρατούν στην αγορά εργασίας και θα προσδιοριστούν οι επιθυμίες των ελληνικών επιχειρήσεων για την εφαρμογή νέων τεχνολογιών αιχμής.

για τα προσεχή έτη, όπως και η ανάγκη των επιχειρήσεων για την κάλυψη επιστημονικών θέσεων σε συγκεκριμένους τομείς.

- Να αναπτυχθούν βάσεις δεδομένων, που θα αφορούν τους αποφοίτους-τελειόφοιτους, θα βασισθούν σε στοιχεία του απογραφικού εντύπου και θα ενημερώνεται συνεχώς με νέα στοιχεία. Επίσης θα αναφέρονται σε επιχειρήσεις και θα περιλαμβάνουν πληροφορίες με κενές θέσεις εργασίας ανά επιστημονικό κλάδο, ανάγκες σε εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, επιθυμίες για ανάπτυξη μελλοντικών δραστηριοτήτων σε συνάρτηση με τις τεχνολογικές εξελίξεις και την αγορά εργασίας. Οι βάσεις δεδομένων θα επιτρέψουν το «ταίριασμα» των κριτηρίων των επιχειρήσεων με τις επιθυμίες των ενδιαφερομένων σπουδαστών - αποφοίτων. Έτσι θα είναι εύκολο να δημιουργηθούν λίστες με ονόματα αποφοίτων /τελειόφοιτων που θα αποστέλλονται στον υπεύθυνο προσωπικό της επιχείρησης, ώστε να γίνει η τελική επιλογή του υποψηφίου και ανάλογες λίστες με επιχειρήσεις που θα γνωστοποιούνται στους αποφοίτους / τελειόφοιτους.
- Παράλληλα θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες, ώστε να επιτευχθεί και άμεση επαφή των φοιτητών με τις επιχειρήσεις, ώστε και οι δύο πλευρές να γνωρίζουν καλύτερα τις επιθυμίες και τις ανάγκες τους, πράγμα που θα οδηγήσει κυρίως τους φοιτητές να ασχοληθούν περισσότερο και να ειδικευτούν σε θέματα που ενδιαφέρουν πρώτιστα τη Βιομηχανία, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθούν οι πιθανότητες απασχόλησης τους σε επιστημονικές περιοχές που έχουν επιλέξει.

Θα πρέπει επίσης να υπάρχει διαρκής ενημέρωση των φοιτητών και των αποφοίτων, οι οποίοι επιθυμούν να πραγματοποιήσουν μεταπτυχιακές σπουδές, για τις δυνατότητες που προσφέρει τόσο η χώρα μας όσο και τα αναγνωρισμένα Ιδρύματα του εξωτερικού. Οι δυνατότητες αυτές θα είναι συνάρτηση τόσο της παρούσας κατάστασης όσο και των προσεχών τεχνικοεπιστημονικών εξελίξεων ανά επιστημονικό κλάδο και γνωστικό αντικείμενο.

Επισημάνεται ο νεωτεριστικός χαρακτήρας της πρότασης όπου η εφαρμογή του θα στηρίζεται σε σύγχρονες μεθόδους επικοινωνίας (multimedia, τηλεματική, δίκτυα) με αποτέλεσμα την αποδοτικότερη λειτουργία.

Οι παραπάνω βάσεις θα μπορούν να συνδεθούν μέσω ενός δικτύου, έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση στα διάφορα επιμελητήρια, υπουργεία, επιχειρήσεις. Θα πρέπει να προβλεφθεί ακόμα η σύνδεση με τα διάφορα γραφεία Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων και με τα γραφεία πληροφόρησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το «Γραφείο Διασύνδεσης» θα πρέπει να στελεχωθεί με έμπειρο προσωπικό, με γνώσεις όχι μόνο επιστημονικές αλλά και σχετικές με τις ανάγκες των επιχειρήσεων και με την εμπειρία αντίστοιχων γραφείων και γνωστών Πανεπιστημίων του εξωτερικού, να αποτελέσει ένα πρότυπο γραφείο όχι μόνο εξεύρεσης εργασίας των αποφοίτων αλλά και επαφής Πανεπιστημίων -Τ.Ε.Ι.- Επιχειρήσεων με την ενεργό συμμετοχή της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, που θα οδηγήσει μέσω των αποφοίτων της, στην ανόρθωση της οικονομίας.

Με σκοπό να επιτύχει την συνεχή καλύτερευση και εκπλήρωση της αποστολής της, να ικανοποιήσει δηλαδή τους «πελάτες» της (σπουδαστές, πτυχιούχους, Κράτος, κοινωνία), η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση πρέπει επειγόντως να υιοθετήσει μια σωστή μορφή επικοινωνίας και να εξασφαλίσει τον κατάλληλο μηχανισμό επανατροφοδότησης. (8)

Από την μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας που αναφέρθηκε και ανωτέρω, την ανάλυση των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από τους αποφοίτους, αλλά και από τις προσωπικές επαφές με μέλη του Τ.Ε.Ι. διαπιστώθηκε η ανάγκη ανάπτυξης και επιτυχούς λειτουργίας θεσμών που φέρουν σ' επαφή τόσο την ακαδημαϊκή κοινότητα με τον κοινωνικό - οικονομικό χώρο και με τους αποφοίτους των σχολών.

Οι δράσεις που έχουν ήδη αναληφθεί (λειτουργία Γραφείων Διασύνδεσης, αναβάθμιση Πρακτικής Άσκησης κ.λ.π.) φαίνεται να οδηγούν σε στενότερη επαφή, επικοινωνία και αλληλεπίδραση του ακαδημαϊκού χώρου με τον παραγωγικό.

Οι σπουδαστές, επίσης, όπως και οι απόφοιτοι των σχολών φαίνεται μέσω των νέων θεσμών που προωθούνται για υλοποίηση (Προγράμματα Κατάρτισης, Γραφεία Διασύνδεσης), να διατηρούν επαφή με τα Ιδρύματα στα οποία φοίτησαν, βοηθώντας με τις δικές τους εμπειρίες και πληροφορίες στην βελτίωση των παρεχόμενων σπουδών αλλά και μεταφέροντας τα μηνύματα από τον οικονομικό - κοινωνικό χώρο. Επιπλέον τα Α.Ε.Ι. - Τ.Ε.Ι. τείνουν να αποτελέσουν τους χώρους στους οποίους θα επανέρχονται οι απόφοιτοι τους για να παρακολουθήσουν προγράμματα κατάρτισης ή εξειδίκευσης ή και να βοηθήσουν στην ακαδημαϊκή ή επαγγελματική τους εξέλιξη.

Έτσι η θεσμοθέτηση και λειτουργία μηχανισμών επικοινωνίας θα εξασφαλίζει στα Ιδρύματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης την διατήρηση του ρόλου τους σαν θεσμών που ηγούνται σ' όλες τις μορφές του κοινωνικού - οικονομικού γίγνεσθαι.

Παραρτήματα

Παράρτημα 1

ΒΙΒΛΙΟΡΑΦΙΑ

1. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ένας χρόνος μετά...
Έκδοση της Ειδικής Υπηρεσίας των Τ.Ε.Ι.
2. Research Methods in the Social Sciences
Fifth Edition
Chava Frankfort-Nachmias David Nachmias
St. Martins Press New York 1996
3. Κλινική Κοινωνική Ψυχολογία
ΚΛΗΜΗΣ ΝΑΥΡΙΔΗΣ
Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 1994
4. Πανεπιστήμιο και οικονομία στις αναπτυσσόμενες και αναπτυγμένες
χώρες
Δ.Γ. ΤΣΑΟΥΣΗΣ
Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής -
Gutenberg Αθήνα 1994

5. Industrial Research and Development Advisory Committee of the
European Commission (IRDAC)

QUALITY AND RELEVANCE

The Challenge to European Education

Unlocking Europe's Human Potential

6. Οδοιπορικό στις σχέσεις της επικοινωνίας

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΑΝΤΩΝΗΝΙΑΔΗΣ

«Γνωστικές εκδόσεις Αντωνιάδα» Αθήνα 1993

7. Management

Patrick Montana and Brooce Charnov

Δεύτερη Αμερικανική Έκδοση Εκδόσεις Κλειδάριθμος 1993

8. Τεχνικό Δελτίο Γραφείων Διασύνδεσης

Τ.Ε.Ι. Πάτρας 1997

Παράρτημα 2

Επιστολή προς τους πτυχιούχους του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων

Αγαπητέ συνάδελφε,

Ονομάζομαι Δεδεμάδη Κανέλα και είμαι σπουδάστρια του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πατρών από το οποίο αποφοιτήσατε και εσείς πριν μερικά χρόνια.

Η επιστολή αυτή έχει σκοπό να σας ενημερώσει σχετικά με την προσπάθεια που κάνω, στα πλαίσια της Διπλωματικής μου Εργασίας, η οποία έχει ως θέμα «Κανάλια Επικοινωνίας Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων με τον κοινωνικό - οικονομικό χώρο και σχέση της απορρόφησης των πτυχιούχων του Τμήματος με τα προγράμματα. Προσπαθώ δηλαδή να συλλέξω μερικά στοιχεία σχετικά με την ποιότητα της κατάρτισης που δίνει το Τ.Ε.Ι. στους σπουδαστές, να εντοπίσω τυχόν ελλείψεις ή κενά σ' αυτήν και να διακρίνω όσο είναι δυνατό τις σχέσεις των πτυχιούχων του Τμήματος με τον εργασιακό χώρο.

Όπως καταλαβαίνετε ο μόνος από τον οποίο μπορώ να αντλήσω αυτά τα στοιχεία είστε εσείς ως απόφοιτος του Τμήματος και αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου που εσωκλείεται στο φάκελο. Γι' αυτό το λόγο ζητώ τη βοήθειά σας, η οποία κρίνεται απαραίτητη.

Σ' αυτό το σημείο θα ήθελα να επισημάνω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία μου δόθηκαν από την Γραμματεία του Τμήματος από την αυστηρή υπόσχεση και υποχρέωση να τα χρησιμοποιήσω μόνο για την διεκπεραίωση της Διπλωματικής μου Εργασίας. Επίσης θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τον παραπάνω σκοπό.

Όπως και εσείς θα διαπιστώσατε ο φάκελος στον οποίο θα στείλετε το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο έχει μόνο την δική μου διεύθυνση και έτσι δεν θα υπάρχει η δυνατότητα να εντοπιστεί το συγκεκριμένο άτομο από το οποίο προέρχεται αυτός.

Κλείνοντας θα ήθελα προκαταβολικά να σας ευχαριστήσω για τον πολύτιμο χρόνο που θα αφιερώσετε για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και να τονίσω για άλλη μια φορά την σημασία της γνώμης και της συνεισφοράς σας σ' αυτήν την εργασία.

Ελπίζω ότι θα καταλάβετε την αγωνία μου και πιστεύω στην συνεργασία σας.

Με τιμή

Δεδεμάδη Κανέλα

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

1. Δεδεμάδη Κανέλα 01-2517875
2. Νανούση Δήμητρα, Αρμόδια Εκπαιδευτικός 061-319278,
061-323982

Παράρτημα 3

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΥΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Συμπληρώστε το ερωτηματολόγιο σημειώνοντας με (ν) ή (χ) μία ή περισσότερες από τις απαντήσεις και προσθέστε άλλες σύμφωνα με την προσωπική σας γνώμη και εμπειρία.

1. Από το σύνολο του προγράμματος σπουδών που παρακολούθησατε κατά την διάρκεια της σπουδαστικής σας πορείας:

Πρόγραμμα Σπουδών

-Αρχές Οικονομικής	-Ελληνική Δακτυλογραφία
-Γενικά Μαθηματικά	-Αγγλική Δακτυλογραφία
-Οικονομικά Μαθηματικά	-Αγγλικά
-Αρχές Λογιστικής	-Γαλλικά
-Στατιστική Επιχειρήσεων	-Επιχείρηση και Κοινωνία
-Χρήμα - Πίστη - Τράπεζες	-Ανθρώπινες Σχέσεις στην Εργασία
-Οικονομική της Διοίκησης	-Οργάνωση και Διοίκηση Επιχ.σεων
-Χρηματοδοτική Διοίκηση	-Συστήματα Πληροφοριών Διοίκησης
-Διοίκηση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	-Ιστορία και Αρχές Συνεργατισμού
-Διοικητική Δεοντολογία και Πρακτική	-Οργάνωση Γραφείου
-Οικονομικός Προγραμματισμός	-Διοίκηση Προσωπικού
-Διεθνές Εμπόριο	-Επιχειρησιακές Επικοινωνίες
-Διεθνής Οργανισμοί	-Δημόσιες Σχέσεις
-Εισαγωγή στο Αστικό Δίκαιο	-Στρατηγική της Ανάπτυξης
-Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου	-Συμπεριφορά Καταναλωτών
-Στοιχεία Εργατικού Δικαίου	- Κοινωνιολογία της Σύγχρονης Ελλάδας
-Στοιχεία Συντ/κου και Διοικ/κου Δικαίου	-Προσωπικές Πωλήσεις
-Στοιχεία Ευρωπαϊκού Δικαίου	-Οικονομοτεχνικές Μελέτες
-Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση	- Έρευνα Αγοράς
-Διοίκηση Λιανικού Εμπορίου	- Πρόσληψη και Εκπαίδευση Πωλητών
-Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές	

α. Ποια μαθήματα θεωρείται ότι επηρέασαν περισσότερο στην εύρεση της εργασίας σας

β. Ποια μαθήματα επηρέασαν την άσκηση της εργασίας σας

γ. Ποια θεωρείται αναγκαίο να βελτιωθούν - εκσυγχρονισθούν

δ. Ποια θα προσθέτατε ως απαραίτητα να διδαχθούν

2.α. Κατά τη διάρκεια των σπουδών σας συμμετείχατε σε κάποιο από τα προγράμματα
ERASMUS

ΝΑΙ---- ΟΧΙ----

β. Για πόσο χρονικό διάστημα

μήνες---- 1 χρόνο---- -----

γ. Ποια αντίστοιχη σχολή του εξωτερικού επισκεφθήκατε

Όνομα Σχολής-----

δ. Πόσο σας βοήθησαν οι γνώσεις και οι εμπειρίες που αποκτήσατε εκεί και με ποιο
τρόπο

-απόκτηση βεβαίωσης σπουδών από σχολή του εξωτερικού-----

-τελειοποίηση ξένης γλώσσας-----

-συμπλήρωση γνώσεων πάνω σε συγκεκριμένα μαθήματα-----

3.α. Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών σας στο Τ.Ε.Ι. Πατρών κάνατε μεταπτυχιακές σπουδές

ΝΑΙ----- ΟΧΙ-----

β. Στο εσωτερικό----- Στο εξωτερικό-----

γ. Που και σε ποιο τομέα βοήθησαν οι σπουδές αυτές στην μετέπειτα επαγγελματική σας σταδιοδρομία

Όνομα Σχολής-----

Τομέας

-εύρεση καλύτερης θέσης εργασίας-----

-καλύτερη μισθολογική εξέλιξη, μεγαλύτερες οικονομικές απολαβές-----

-καλύτερη αντιμετώπιση στον εργασιακό χώρο-----

-ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας-----

-----

4. Κατά πόσο βοήθησε η «πρακτική άσκηση» που κάνατε στην διάρκεια των σπουδών σας, στην εύρεση και άσκηση της εργασίας σας

-εργάζεστε στην ίδια επιχείρηση που κάνατε την πρακτική σας άσκηση-----

-εργάζεστε σε αντίστοιχη επιχείρηση και η «πρακτική άσκηση» βοήθησε ως γνώση του αντικειμένου εργασίας-----

-εργάζεστε σε επιχείρηση που δεν είναι σχετική με εκείνη που κάνατε την «πρακτική σας άσκηση», αλλά βοήθησε σαν μια πρώτη επαφή με τον εργασιακό χώρο-

-αυτοαπασχόληση-----

-δεν εργάζεστε αυτή τη στιγμή αλλά η «πρακτική άσκηση» σας έφερε σε επαφή με τον εργασιακό χώρο-----

-----

5. Ποιος ο ρόλος του πτυχίου όσον αφορά την κατάληψη της θέσης εργασίας σας

-η θέση που κατέχετε μέσα στον εργασιακό χώρο είναι ανάλογη του πτυχίου και των σπουδών σας-----

-παίρνετε απλά το επίδομα που αντιστοιχεί στον πτυχιούχο του Τεχνολογικού Ιδρύματος-----

-αυτοαπασχολείστε-----

-δεν έπαιξε κανένα ρόλο το πτυχίο-----

6.α. Έχετε δουλέψει σε άλλες επιχειρήσεις εκτός της τωρινής και εκείνη της «πρακτικής άσκησης»

ΝΑΙ----- ΟΧΙ-----

β. Για ποιο λόγο δεν εργάζεστε ποια εκεί

-λήξη σύμβασης εργασίας-----

-δεν ήσασταν ικανοποιημένος /η από το περιβάλλον και τον τρόπο εργασίας-----

-δεν ικανοποιημένος /η από τις οικονομικές απολαβές -----

-δεν υπήρχε προοπτική εξέλιξης όσον αφορά τη θέση που κατείχατε-----

-δεν ήταν καλές οι σχέσεις με τους συνεργάτες σας-----

-δεν ήταν καλές οι σχέσεις με τους προϊστάμενους σας-----

-απολυθήκατε λόγω ανάγκης περικοπής προσωπικού από μέρους της επιχείρησης--

-απολυθήκατε λόγω ακαταλληλότητας σας στην επιχείρηση-----

-προτιμήσατε άλλη επιχείρηση με καλύτερες προοπτικές-----

7.α. Πόσο καιρό εργάζεστε στην τωρινή σας απασχόληση

-6 μήνες-----

-1 χρόνο-----

-2 χρόνια-----

-3 χρόνια-----

-4 χρόνια-----

-5 χρόνια-----

β. Υπήρξε μισθολογική εξέλιξη στο διάστημα αυτό

ΝΑΙ----- ΟΧΙ-----

γ. Είστε ικανοποιημένος/η από την εξέλιξη αυτή

ΝΑΙ----- ΟΧΙ----- ΜΕΤΡΙΑ-----

8. Ποια αντιμετώπιση έχετε από την επιχείρηση στην οποία εργάζεστε

-πολύ καλή-----

-καλή-----

-μέτρια-----

-άσχημη-----

9.α. Δεχθήκατε επιμέρους επιμόρφωση από την επιχείρηση πάνω στον συγκεκριμένο τομέα

που ασχολείστε

ΝΑΙ----- ΟΧΙ-----

β. Ποια η μορφή και το αντικείμενο της επιμόρφωσης αυτής

-σεμινάρια-----

-διαλέξεις-----

-εκπαιδευτικά ταξίδια-----

-συνεργασία με πιο έμπειρο υπάλληλο-----

Παράρτημα 4

**ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΛΑΒΑΝ ΜΕΡΟΣ ΣΤΟ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ**

- 1.Καραγιαννίδου Ελένη
- 2.Δαμιανίδης Ηλίας
- 3.Στάθη Ολυμπία
- 4.Μούχτη Αγγελική
- 5.Τσαρούμη Μαρία
- 6.Βιαδή Σοφία
- 7.Πανταζόπουλος Κωνσταντίνος
- 8.Παπαγάλου Σωτηρία
- 9.Τσινιά Φωτεινή
- 10.Βασιλάκη Παναγιώτα
- 11.Θεοφιλίδη Κοκκώνα
- 12.Κωστααβασύλης Κωνσταντίνος
- 13.Γατσοπούλου Ευγενία
- 14.Ζαχαράκης Απόστολος
- 15.Στούκης Ευάγγελος
- 16.Ξαζίρης Ευάγγελος
- 17.Ντέκου Ρεβέκκα
- 18.Παναγιωτάκη Ιωάννα
- 19.Λεβεντάκη Ιωάννα
- 20.Γκουράμος Χαράλαμπος
- 21.Γκότσια Δήμητρα
- 22.Σκραλάτη Ελένη
- 23.Λαθάρη Βασιλική
- 24.Δεκουτσίδης Δημήτριος
- 25.Γιάννη Φανή
- 26.Ξενοδοτίδου Άρτεμις
- 27.Τζίβρα Ξανθίππη
- 28.Χαλμουκή Κωνσταντίνα
- 29.Καραγιάννη Αικατερίνη
- 30.Ανδρικόπουλος Κωνίνος
- 31.Χαρίτος Παναγιώτης
- 32.Θανοπούλου Αλεξάνδρα
- 33.Παναγοπούλου Δήμητρα
- 34.Μαρκετάκης Παναγιώτης
- 35.Αυφαντής Γεώργιος
- 36.Τερζής Εμμανουήλ
- 37.Λώλη Παναγιώτα
- 38.Κωνσταντίνου Παναγιώτα
- 39.Παππάς Ευστάθιος
- 40.Σοφού Παναγιώτα
- 41.Λογοθέτης Ευστάθιος
- 42.Κυριακή Ειρήνη
- 43.Τσικούρα Ελένη
- 44.Καρύδης Βασίλειος
- 45.Καλλιανιώτης Ιωάννη
- 46.Ρούσσου Ανδριάννα

47. Ρούσσου Αργυρώ	74. Βαρέλης Ανδρέας
48. Λουλούδης Ηλίας	75. Σάλιαρη Αικατερίνη
49. Βαγγέλη Ελένη	76. Γαρτσώνης Χρήστος
50. Τσασερλή Ελένη	77. Ρούσσου Διονυσία
51. Μυλούχου Σοφία	78. Καραγιάννης Κωννος
52. Ματθαίου Ελένη	79. Σπυράκης Γρηγόριος
53. Καραπάνου Μαρία	80. Ανδρεόπουλος Βασύλειος
54. Ζερβού Βασιλεία	81. Νταλή Ελένη
55. Μποκρή Μαρία	82. Βαλάνη Ελένη
56. Αγιώτης Γεώργιος	83. Χρυσανθακοπούλου Α.
57. Χαραλαμπίδη Δέσποινα	84. Κωστοπούλου Ιωάννα
58. Βαρελά Πηνελόπη	85. Ιωαννίδου Μαριάνθη
59. Ιωσηφέλη Μαρία	86. Αναγνωστάκου Ζωή
60. Μπόπιας Αθανάσιος	87. Μήτρου Σοφία
61. Φουρφούρης Χρήστος	88. Ευαγγελοδήμου Χαρά
62. Μουρτζούκου Ευτυχία	89. Μακρουίζου Μαρίνα
63. Παπακυριαζής Ευστάθιος	90. Περίκος Ευστάθιος
64. Μπαζιώτη Ελένη	91. Δημητρόπουλος Κωννος
65. Ευαγγέλου Αλεξάνδρα	92. Στουρνάρας Εμμανουήλ
66. Δάκκα-Ζήση Χρυσάνθη	93. Τσάλιου Βάια
67. Καλλινίκου Βασιλική	94. Λιγοψυχάκη Μαρία
68. Σακελαρόπουλος Αλέξιος	95. Μπύαλη Αγγελική
69. Σαβουλίδης Ελευθέριος	96. Ξύγκη Φωτεινή
70. Κουκράκος Κυριάκος	97. Κονδύλης Νικόλαος
71. Ρουτζάκη Χαραλαμπία	98. Παπαθανάσης Ιωάννης
72. Καγιάς Βασύλειος	99. Θωμά Μαρία
73. Μπατάλας Γεώργιος	100. Ευθάλη Φωτεινή

101. Ζάκκα Αμιλία
 102. Γκέσουλη Χριστίνα
 103. Χατζηδηματράκης Ιωάννης
 104. Νεοκοσμΐδου Κλεάνθη
 105. Χατούπη Μαρία
 106. Στεφανόπουλος Βασίλειος
 107. Κρίμπα Μαρία
 108. Ρωμανός Σάββας
 109. Στριφτούλιας Ανδρέας
 110. Κοσυντζέλης Πέτρος
 111. Ντίνη Όλγα
 112. Τριανταφύλλου Φανούριος
 113. Κορδώση Ελένη
 114. Κώστογλου Τριανταφυλλιά
 115. Αλευρόπουλος Γεώργιος
 116. Γεωργοπούλου Δήμητρα
 117. Κασσαδιά Ειρήνη
 118. Λάμπρου Ευαγγελία
 119. Θεοχάρη Βασιλική
 120. Στεργιοπούλου Αλεξάνδρα
 121. Γασιούλα Ζωή
 122. Σκοκρλής Μιχαήλ
 123. Μπαρούτας Ανδρέας
 124. Γουρδούπη Πανωραία
 125. Χαβαλαντζής Νικόλαος
 126. Μαστροδήμας-Πέρδικας Πέτρος
 127. Κεφαλονίκα Ειρήνη
 128. Ντρίβα Δημήτριος
 129. Μπατάλη Καλλιόπη
 130. Παπαϊωάννου Βασίλειος
 131. Κυρμιτσής Χρήστος
 132. Ρουκοπάνος Ανδρέας
 133. Νικολετάκη Νεκταρία
 134. Γκουβέρου Βασιλική
 135. Παπαδάκη Ελπίδα
 136. Θεοχαποπούλου Μ.
 137. Σαρρή Μαρία
 138. Βεργή Πηνελόπη
 139. Σαλαμούρα Θεοδώρα
 140. Λανιά Ελευθερία
 141. Παπαγεωργίου Βασίλ.
 142. Καράμη Βασιλική
 143. Κόκκινου Θεοδώρα
 144. Λάσκαρης Λεωνίδα
 145. Σκανδάλη Αγγελική
 146. Παπανικολάου Καλλιμ.
 147. Κροινύδα Βασιλική
 148. Ρεπάνης Νικόλαος
 149. Παναγιωτίδης Κωνίνος
 150. Παππά Μαρία

